

გზნები

№ 22

ოთხშაბათი,

29 ივლისი

1909 წ.

გაზეთი ღირს: ქალაქ გარეთ: წლით 7 მან., ნახევარი წლით 4 მ., სამი თვით 2 მან. 50 კ. ერთი თვით—90 კ. თფილისში: წლით 7 მან., 6 თვით—4 მან., 3 თვით—2 მან. 20 კ., ერთი თვით—80 კ. განთავსება შეიძლება თვის პირველ რიცხვიდან. განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი კრიტიკონი პირველ გვერდზე ღირს 15 კ., უკანასკნელზე—10 კ. სამედიცინო განცხადების დაბეჭდვა თითოჯერ საღამოს 5 სანტიმეტრამდე 8 მან., ხუთი საათის შემდეგ—მეტი. ხელის მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებები მიიღება რედაქციის კანტორაში ყოველდღე, დღის 9 ს. საღამოს 2 საათამდე და საღამოს 5—6 საათამდე. კვირა-უკვეთილი დღის 11—12 საათამდე. თვითმწერელი წერილები არ დაბეჭდვება. დაუბეჭდავ მცირე წერილებს რედაქცია არ ინახავს დამთმობს. შეხვედრები და მოთხოვნები პრინციპულად უკმაყოფილებს. განსაკუთრებით წერილები უნდა იქნეს დაწერილი ცალ გვერდზე და ავტორის სრული გინამობით. რედაქცია საჭიროთ დაინახავს, წერილს შეასწავს-შეამოწმებს. ადრესი ავსტრალიაში საჭიროა ორი ანაზი. ფულის გამოხატვა ადრესი: Тифлиς, типография „Сорапанъ“, Калистрату Константиновичу Цуладзе.

რედაქციის ადრესი: რუსის ქუჩა, სახლი № 3 ზემო სართულში.

ქოველ-დღიური საკომლიტიკო და სალიტიერატურო გაზეთი

გამოდის ყოველ-დღე, გარდა კვირა-უკვირის მეორე დღეებისა

გაზეთი ღირს:

როგორც თფილისში ისე თფილის გარეთ ერთი წლით 7 მან., ნახევარი წლით 4 მან.

ქალაქ გარეთ	თფილისში
3 თვით—2 მან. 50 კაპ.	3 თვით—2 მან. 20 კაპ.
1 „ — — 90 „	1 „ — — 80 „

გაზეთის გამოწერა შეიძლება მხოლოდ თვის პირველ რიცხვიდან ცალკე ნომერი ყველგან—**მართი შაური**

რედაქციის ადრესი:
რუსის ქუჩა, სახლი № 3 ზემო სართულში.

ფულის გამოხატვა ადრესი:
Тифлиς, тип. „Сорапанъ“, Калистрату Конст. Цуладзе.

გაიხსნა ახალი თფილისის კერამიკო-სამაშრნალო

ლია ყოველდღე მოსიარულე ავთომოფოთავის. ვაგზის ქ. 8; ს. ვნფინაიანცისა (ტელეფონი 895).

ქ. მ. ვ. ფედორაძე: ყოველ დღე, გარდა ოთხშ. და კვირისა 11—12 საათამდე შინაგანი და ბავშვებისა.

ქ. ვ. დამბაშვიძე: ყოველ დღე, კვირა დღის გარდა 12—1 ს. შინაგ. და ბავშვ. ავთომ. შეაჩრა მიღება 1-ლ სექტემბრამდე.

ქ. ბ. ა. მამაია: ყოველ დღე ხუთშაბათს გარდა კვირისა 12—1 ს.; ყველის, ცხვირის და ყურის ავთომ.

ქ. ბ. მ. მაკარაძე: შეაჩრა მიღება 1 სექტემბრამდე.

ქ. ა. ნ. დიხაშვიძე: ყოველ დღე 11¹/₂—12¹/₂ ს.; სიფილ., ვენ. და კანის ავთომ.

ქ. მ. მ. მელიქიშვილი: ყოველ დღე: 1—2 გ.; დედათა და ქორბუკ. ავთომ.

ქ. ა. გამარიაძე: ყოველ დღე, 2—3 ს.; შინაგან და ბავშვ. ავთომ.

ქ. ვ. ნ. მუსხელიშვილი: ყოველ დღე, კვირა დღე. გარდა 2—2¹/₂ ს.; თფილის ავთომ.

მიკროსკოპული, ბაქტერიოლოგიური და ქიმიური გამოკვლევანი, აგრეთვე ყვავილის აცრა და ძიძით გასინჯვა.

ფსიქიკური რჩევების 50 კაპ., ოპერაციები და კონსულტაცია მორიგობით.

ამ მოკლე ხანში გაიხსნება სტაციონარული განყოფილება 30 საწოლით. 100—23

აბასთუვანში

ქალის ქეში

სამსო. 5 ვაშაშვიძე

იღებს ავთომოფოტებს ყოველდღე მარია-მომბისთვის გასვლამდე. დანა ტერ-მარკაროვისა № 42.

ბორჯომში

მინერალურ წყლების პარკში სუთა შაბათს, ამ თვის 30-ს

გაიხარტება დიდი

სახალხო სეირნობა და კონცერტი

ქ. შ. წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების სახარგებლოთ.

საბავშვო სათამაშოები, ცხოველი სურათები ბავშვების მონაწილეობით, ბედის ქვევრი, ფოსტა, კონფეტები, სერპანტინი, საზანდარი, კონცერტი, ცეკვა, ბუფეტები ბავშვებისთვის.

დასაწყისი 4 ს.

ფასი: ბავშვებისთვის 15 კ. დღებისთვის 25 კაპ., კონცერტზე შევლის 50 კ. (2—1)

დ. სამტრედიასი

საქეში კაბინეტი ქორტეზიული ავთომოფოტო-ამბულატორიით. ქეში ი. ვან. ჯაში. ავთომოფოტების მიღება ყოველ დღე.

თფილისა, 29 ივლისი

კრიტოსის საკითხი ჯერ კიდევ არ მიწყნარებულა. ევროპის კაპიტალიზმი და მისი მთავრობა ამჟამად ვერ შეიგნო, ვერ შეურეგდა იმ აზრს, რომ მახლობელ აღმოსავლეთის ქვეყნები დამოუკიდებელ სახელმწიფოებათ იქცენ და გარემოთა ხელის ფათურს არ საჭიროებენ. მათ ჯერ კიდევ ვერ უღალატეს იმ ძალ-მომრგობის და მტაცებლობის პოლიტიკას, რომელსაც ამდენი ხნის განმავლობაში ეწვეოდნენ მცირე აზიისა და ბალკანეთის ნახევარ კუნძულზე. ოსმალეთის ახალგაზდა კონსტიტუციისთვის ყოველი ახალი დამამკირებელი შემთხვევა, სახელმწიფოს ძალის ყოველი სახელის გამტეხი მოვლენა—ლდი დაბრკოლებას წარმოადგენს. ახალი წყობილება გაიხარებს საზოგადოებრივ ცხოვრების გაუმჯობესებით, შესაფერ კოციალურ რეფორმებით და გარეულ პოლიტიკაში საპატიო ადგილის მოპოვებით. იგი დამარცხდება—თუ სახელმწიფო ისევ ევროპაზე და იბალს ისევ ევროპის დიპლომატია ეყრდნობა გადამწყვეტად. კრიტოსის საკითხი ამ მხრივ არის საყურადღებო.

ჩვენ ბევრი ვაგვიგონია ამ პრინციპის გამოტყვევლობასა და გაუგებრობაზე იმათგან, ვინც ერის და ეროვნულ უფლებათა დამცველობას იჩემებს, მარა სამაგიერო კი, არაფერი მოუციათ. და არც ეს პრინციპი არ უარუყვით რაიმე სერიოზული საბუთის ძალით. მას უარყოფენ, მხოლოდ იმიტომ, რომ იგი ძირითადად ეწინააღმდეგება არსებულ პოლიტიკას, ეწინააღმდეგება მტაცებულ პოლიტიკაზე აგებულ სახელმწიფოებრივობას. იგი მისი პირდაპირი უარყოფა და მის საფუძვლის შეცვლას თხოვლობს. ოსმალეთი ვერ ამალღებულა ამ პრინციპამდე. ევროპაშიც, რასაკვირილია, მას დამცველი არავინ ყავს გარდა მუშათა წრეებისა, ვარდა ს.-დ-სა, მარა სწორეთ ამ პრინციპის ასე ამუშათ აგდება ქმნის ასეთ კრიზისებს. კრიტოსის სურს საბერძნეთთან ერთობ იცხოვროს, მარა ეს ეწინააღმდეგება ოსმალეთის „კონსტიტუციის განმტკიცებას“. ამნაირათ, იბადება კონფლიქტი სამართლიანობასა, ხალხთა ნამდვილ თავისუფლების აღიარებასა და კონსტიტუციონურ გარანტიებს შორის. ბურჟუაზიული რევოლუცია არც შეიძლება სხვაგვარი იყოს. იგი ყოველთვის დაუმთავრებელი და შინაური წინააღმდეგობით სავსეა, იგი ყოველთვის სხვის დაზავებაზე აგებულია. ესა რევოლუცია უმცირესობის უმრავლესობის ხარჯით მოხდენილი. ჩვენ ამით არ გვინდა ის ვთქვათ, რომ ამით უარყოფილია თვით ბურჟუაზიული რევოლუცია. არა, ის ერთი აუცილებელი გზა და ხილია მომავალი ცხოვრების განვითარებისაკენ. ჩვენ გვინდა მხოლოდ აღვნიშნათ მისი ნაკლები ეფენება, მისი სუსტი მხარე, რომელიც მრავალ ტვირთებს იწვევს და კრიზისებს ბადებს. კრიტოსის კრიზისი ჩვენთვის მხოლოდ ილიუსტრაციაა იმ აზრის, რომ თანამედროვე ბურჟუაზიული საზოგადოება ვერ იძლევა ხალხთა ნამდვილ თავისუფლებას, რომ აქ შესაძლებელია მხოლოდ ცოტათ თუ ბევრათ პროგრესული ნაბიჯის გადადგმა, მარა არა თავისუფლების პრინციპის სრული განხორციელება. კრიტოსის საკითხშია მისი სისწორით გადაწყვეტა შეიძლება მხოლოდ არსებულ მტაცებულ სისტემის ძირიანათ შეცვლით. მანამდე კი, მხოლოდ მის შედარებით გადაკარგულ ჯუნდა ვილაპარაკოთ. ამ შემთხვევაში კი, ევროპიელების ჩარევა ყოველ-მხრივ რეაქციონური ნაბიჯია. ის, თვით შედარებით თავისუფლებასაც, ძირს უთხრის და აქარწყლებს. იგი აღმოსავლეთის დამოუკიდებლობასაც საფრთხეს უმზადებს. ვინც უნდა გაიხარჯვოს ამ ჩარევის წყალობით, საბერძნეთმა, გინდ ოსმალეთმა, ორივენი ევროპის საბურთალოთ გადაიქცევიან და ასე, ორივეს დიდი ზიანი მოუვა. ომი ავტოკრატისთვის ხელ-საყრელია. არა. და ოსმალეთი თუ ომით ფიქრობს თავის სახელის აღდგენას, ისიც მეტათ სახიფათო იარაღს კიდებს ხელს. დიდათ ხელის შემშლელია მშვიდობიანობის და თავისუფლების განმტკიცებისათვის ის შოკინისტური ავტოკრატია, რომელსაც ბერძნები ეწვევიან. ნაციონალისტური პრინციპი აქ საქმეს ვერ გადაწყვეტს, რადგან იგი იმავე შენ-ჩემობის და ძალ-მომრგობის პრინციპს არ შორდება. აღმოსავლეთის სახელმწიფოებისთვის მხოლოდ მეგობრულ განწყობილებას აქვს მნიშვნელობა, მხოლოდ ამით შეუძლიათ იმ პროგრესული ნაბიჯით ისარგებლონ, რომელიც მათ მოიპოვეს ამ უკანასკნელ წლებში. აგრესიული პოლიტიკა იმიტომ დასაგმობია, როგორც ოსმალეთის, ისე საბერძნეთის მხრივ. ომი არ ქმნის მოქალაქობრივობას,—იგი მხოლოდ ანგრევს მას.

დევნილები

პროგრესის განვითარების უზრუნველყოფა. ამ მხრით მუშაობაა საჭირო ახლათ გამოდგომებულ მხარეებისათვის და არა იარაღის აღიარება და მილიტარიზმზე დაყრდნობა.

სამართლი

სტამბოლი. საბერძნეთიდან დღემდის პასუხი არ მოსულა. რუსეთის წარმომადგენელმა 26 ივლისს და დანარჩენ დიდ სამეფოების წარმომადგენლებმა, აგრეთვე გერმანიისა და ავსტრიისა, 27 ივლისს ინახულეს პორტა და გარეულ საქმეთა მინისტრს და დიდ ვეზირს მეგობრულ რჩევას აძლევდნენ. მორიგების პოლიტიკას დაადგენ საბერძნეთთან.

საპარსი

თეირანი. დაიჭირეს თეირანის მოლა ხაშიში, რომელიც უწინ კონსტიტუციის მომხრე იყო, ხოლო შემდეგ შახს მიემხრო და ადრეგვიჯანიდან გაიქცა. ის დამით ქალაქის მოედანზე ჩამოახრჩვეს. მეჯლისის არჩევნები დასრულდა. თეირანის 200,000 მცხოვრებთაგან, არჩევნებში მონაწილეობა 8,000-ზე ნაკლებმა მიიღო.

რუსეთი

პეტერბურგი. ვაქრობის მინისტრმა წინადადება შეიტანა მინისტრთა საბჭოში ემიგრაციის შესახებ კანონ-პროექტის შესამუშავებლათ დაინტერესებულ უწყებათა წარმომადგენლების მონაწილეობით. შინაგან საქმეთა მინისტრმა ნება დართო მასკოვის რუს ფოტოგრაფთა საზოგადოებას მოიწვიოს 1911 წლის მარტში და აპრილში მოსკოვში მესამე სიეზი ფოტოგრაფიულ საქმეში მოღვაწეთა. ნება დართო აგრეთვე მოსკოვის ტერაპევტთა საზოგადოებას რუსეთის ტერაპევტულ სიეზის მოწვევისა.

გორანეთი

სლოვაკია. მოთავსებულია კორესპონდენცია გორანეთიდან იმ შეიქმნოების შესახებ, რომლებიც ვითომდა შეხვდა გუბერნატორის ნახვის დროს პეტერბურგიდან ჩამოსულ ნაფიც ვეჟილს აკატრავს. მართალია მხოლოდ ფაქტი რევოლუციის მოთხოვნის შესახებ, დანარჩენი დამახინჯებული არის ვადმოცემული, აკატრავის რწმუნებულმა ნამდვილათ საჩივარი შეიტანა გუბერნატორთან პოლიციის მოქმედების შესახებ, რომელსაც კანონიერი მსვლელობა მიეცა.

იაროსლავი

ქ. რიბინსკში და მის მახრავში ხოლმე ერთ ავთა 11, მოკვდა 7. იაროსლავში მახრავითურ ავთა გახდა 7, მოკვდა 1.

სახლმარ-პარატი

ვენა. „ფრენდენბლატი“ სწერს: საბერძნეთის მთავრობის თხოვნის გამო ავსტრო-უნგრეთის კონსულმა კონსტანტინოპოლში თავისი მთავრობის მონდობილობით წინადადება გააკეთა პორტის წინაშე მშვიდობიანობის დაცვის სახით და მიუთითა თან იმ საშიშროებაზე, რომელიც შესაძლებელი იყო მოყოლოდა ოსმალეთსა და საბერძნეთს შორის გამიწვევებას. ავსტრო-უნგრეთის მონარქია პირველათ არ ერევა კრიტოსის საკითხს საქმეში იმ აზრით, რომ თავიდან ააცილოს მშვიდობიანს ის საშიშროებანი, რომლებიც შეიძლება მოყვეს ამ საკითხს. თუმცა კრიტოსის საკითხის მოგვარება მინდობი-

ლი აქვს ოთხ დამცველ-სახელმწიფოს, მინც ორი ევროპის შუა სახელმწიფოები ვალდებულია ხდიან თავს ჩაერიონ, როცა კითხვა მშვიდობიანობის დაცვას ეხება. ეს არის მიზეზი, რომ ავსტრო-უნგრეთის მთავრობა ასეთი წინადადებებით წარსდგა კონსტანტინოპოლში.

ბერლინი

„ნორდ-დეიჩულენდინგ-ციტუენგი“ ამბობს: მიუხედავად იმისა, რომ გერმანია პირდაპირ დაინტერესებული არ არის კრიტოსის კითხვაში და სავსებით სცნობს დამცველი სამეფოების კომპეტენციას კრიტოსის საქმეების მოწყობის შესახებ. იმპერატორის მთავრობამ საერთაშორისო მშვიდობიანობის დასაცვლელათ მინც მეგობრული რჩევა მისცა კონსტანტინოპოლში და ათინაში ზომიერ პოლიტიკას დაადგენ.

პარიზი

საფრანგეთის დიპლომატიურ წრეებში გადაუღებლათ სცნობენ დაუყოვნებლივ პორტსთან მოლაპარაკების დაწყებას კრიტოსის საქმეების შესახებ, რომ მხოლოდთ გადაწყდეს ის კითხვები, რომლებიც წარმოიშვენ 1908 წლის ოქტომბრიდან 1909 წლის ივლისამდე კრიტოსის მთავრობისაგან ავტონომიურ მართვა-გამგეობის დარღვევის მიზეზით.

ბერლინი

ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატების წარმომადგენელმა გაჩაგე საქმეთა მინისტრს ნოტა ჩააბარა, რომელშიაც უარია ნათქვამი გერმანია-ამერიკის საგარეო ხელ-შეკრულობის განგრძობაზე, რომელსაც ვადა გაუღდის 25 იანვარს 1910 წელს.

ტაკომა

ანდუნ-მუქენდის რკინის გზაზე, რომელზედაც 26 ივლისს დაიწყო მუშაობა გადასაკეთებლათ, არც ერთხელ წესიერება არ დარღვეულა. ყველა გზათვით, მთავრობის მოწინააღმდეგე კი, იწონებენ იაპონიის უკანასკნელ ნაბიჯს.

ლონდონი

„მორინგ-პოსტი“ ამბობს: ხელმწიფისა და იმპერატორ ვილჰელმის ნახვა ყოველგვარ ექვს ჰენატავს იმის შესახებ, თითქოს რუსეთისა, საფრანგეთისა და ინგლისის დამოკიდებულებანი რამე მუქარას შეიცავდეს გერმანიისადმი მიმართულს. რუსეთისა და გერმანიის შორის მეგობრობის განმტკიცება საუროთიეროა ინტერესების მკვიდრ საფუძველზეა აგებული. გაზეთი ენტერ-გიულათ იცავს ინგლისისა და რუსეთის საგარეო დამოკიდებულების განვითარებას.

ლონდონი

რეიტერს ტაკომადან დეპეშით აცხადებენ: ჩინეთმა უარი განაცხადა ანდუნ-მუქენდის რკინის გზის გადაკეთების წინააღმდეგ.

ბერლინი

აქაურ კომპეტენტურ წრეებში ხმა დადის, რომ საბერძნეთის მთავრობა 28 ივლისს ოსმალეთისადმი პასუხში კრიტოსის საკითხის შესახებ განაცხადებს, რომ კრიტოსის საკითხი არ არის საბერძნეთ-ოსმალეთის საკითხი, არამედ ოსმალეთისა და მის მცველ სახელმწიფოთა საკითხია. აქ იმედია აქვთ, რომ საკითხი მშვიდობიანი გზით გადაწყდება, რადგან დამცველი სახელმწიფოები დროზე ჩაერივნენ საკითხის მოწყობის საქმეში. გერმანიამ თავისი ელჩის საშუალებით მეგობრულათ და არა ბრძანების კილოთი, როგორც გაზეთი „ტანი“ იტყობინებოდა, უჩვენა ოსმალეთს, რომ კარგი იქნებოდა კრიტოსის საკითხში მისი დამცველი გართობა საქმისა აცხადებოდა. გერმანია მოიქცა ოსმალეთისადმი მეგობრულ გრძობათა გავლენით.

უკანასკნელი ფოსტა

ოსმალეთი.

მუსულმანები ვარბიან. „კასპის“ სიტყვით, კრიტოსზე მცხოვრებნი მუსულმანები დარბევის მოლოდინის შიშით—ოსმალეთში ვარბიან.

ბერძენ-ნაჭრებს ითხოვენ. კრიტიკის ვაჭარი მუსულმანები, კუნძულის კითხვის გამოწვევებით გაბრაზებულნი, ადგილიდან ითხოვენ ყველა ბერძენ-ნაჭრებს. უარი ხარკის გადახდაზე. სალონიკის ვილაეტში განუცხადებია ხარკის გადახდაზე.

კრიტიკის კითხვა მწვავედ. კრიტიკის კითხვა ისე მწვავედ, რომ დიპლომატების აზრით მოსალოდნელია მოვლოდნელია შეტაკება მოხდეს. გზუთების ცნობით ოსმალეთის მოთხოვნის შემდეგ საბერძნეთის აფიცრების გაწვევის შესახებ დიდი მღელვარება გამოიწვია მთელ საბერძნეთში. უსკუბიდან და სალონიკიდან იტყობინებინ, რომ ოსმალეთში შეუწყვეტელი სახელმწიფოა. ვახუთები მოითხოვენ სახელმწიფოს ჩამორევას, რომ მით აცილებულ იქნეს ოსმალეთ-საბერძნეთის ომი.

ნაციონალური კლუბების პროტესტი. ამას წინააღმდეგ მთელი კონონი საზოგადოების დაარსების შესახებ. კანონში სხვათა შორის ერთი მუხლია, რომლის ძალით აკრძალულია ყოველგვარი პოლიტიკური საზოგადოების დაარსება, რომელიც მხოლოდ ნაციონალისტურ მიზანს ემსახურება. ახლა ვახუთები იუწყებიან, რომ ბოლოგარის, სერბის და ბერძენების ნაციონალურმა კლუბებმა ამ მუხლის წინააღმდეგ სენატს პროტესტი გადასცეს.

საბარსეთი

რევოლუციონერების თათბირი. „კავკასია“ იუწყება, რომ რეზტიში ხშირად ხდება ადგილობრივი რევოლუციონერების ორგანიზაციების თათბირი. თათბირის შინაარსს დიდი საიდუმლოებით ინახავენ.

საბარსეთის ფინანსები. დროებითი მთავრობის ერთ-ერთ წევრს უთქვამს „რ. ს.“ კორესპონდენტისათვის, რომ პარლამენტარული რეჟიმის და სახელმწიფო მეურნეობის განიერად გაძლიერების დროს იმედს გვაქვს გასაღვი შემოსავალს არ გადააქარბეს.

რუსეთი

საინტენდანტო ანაზა. სენ. გარინის რევიზია გამოარკვია, რომ კიევის საინტენდანტო საწყობში სხვადასხვა საქონელი სრულიად უფარვისა.

ზალემანის მსხვერპლი. პეტერბურგში, როგორც ვიცით, ჩამოინგრა ზალემანის შეილ-სართულიანი სახლი და ქვეშ მრავალი ადამიანი მოიყოლა. ეს მგვიდმეტე დღეა, რაც ნანგრევებს ქვეშ გაქცეული მუშების ველები ძეგს.

მასლიური ავთომობილი ჯარში. კიევის გარნიზონში კუქის ავთომობილით მრავალი ჯარის კაცი ვახდა ავით. ამბობენ, რომ ავთომობილის მიზეზით დამავალი ფეკელი, რომელსაც ყოფილ-ობდა საინტენდანტო.

ი ს ა ნ ი ა

ბრძოლა ბარცელონაში. ბარცელონაში მომხდარი აჯანყების ჩაქრობა მიწოდებული ქონდა გენ. სანტიაგოს. სანტიაგოს განკარგულებაში ოთხი პოლიკი ქვეითა ჯარის-კაცი, ორი ბათალიანი ეგერები, სამი პოლიკი ცხენოსანი და რვა როტა მუნიციპალური გვარდია იყო. ჯარმა რევოლუციონერები ქალაქის ერთ ნაწილში მოიშველია. რევოლუციონერებმა ქუჩებში ხელთა ბარიკადები აღმართეს. ჯარი ბარიკადებს ვანუწყვეტლივ ტყვიის მტყორცვლებს უშენდა. რევოლუციონერებიც თავის მხრით ბარიკადებიდან ტყვიას სეტყვასავით აყრიდნენ. რევოლუციონერები წარმოუდგენელი თავგანწირულობით იბრძოდნენ, მაგრამ ბოლოს იძულებული გახდნენ დამორჩილებოდნენ. აქ მოხდა საშინელი რამ; რამდენიმე ასი რევოლუციონერი იქვე გაიყვანეს ვანზე, ზურგიით კედელზე მიაცემეს და გაუსამართლებლად დახვრიტეს. ამგვარი სისასტიკით რამდენიმე ხნით წესიერება ასე თუ ისე აღდგენილი იქნა, მაგრამ მალე პროვინციებიდან ჯარის მოშვებულმა მოითხოვეს. ბარცელონა ხელახლა რევოლუციონერების ხელში გადავიდა.

კერძო ცნობები ბარცელონის შესახებ. კერძო წერილებიდან და სავაჭრო ფირმების მიერ მიღებულ ცნობებიდან სჩანს, რომ ბარცელონა ჯერ კიდევ არ დაწყნარებულია. ამ წერილებიდან სჩანს, რომ ბარცელონაში ისევ რევოლუციონერები ბატონობენ. მათ ჩაიგდეს ხელში რკინის გზა და ფოსტა. ბარცელონიდან სერბერამდე რკინის გზის ლინიადავი სულ აპყარეს. დინამიტით აფეთქეს ხიდები, რკინის გზის სადგურები და სხვა შენობები. „დღელი ტელეგრაფი“ უმატებს, რომ პარიზის მთები სასევა გამოქცეულიები და მათ არაბი ყოველ წუთში მთავრობის ჯარის წინააღმდეგ გაილაშქრონ.

ბრძოლა ზღვაზე. ტულონში შემდეგი დღეზე მიუღიათ: ბარცელონიდან 20

მილის მანძილზე ესკადრისა და ორ ნაღმიან გემს შორის ბრძოლა მოხდა. ერთი ნაღმიანი გემი ჩაიძირა. მეორეს მილი გაუფუტდა და იტალიის საზღვრებისაკენ გემართა. დიპლომატიურ წრეებში ფიქრობენ, რომ ეს ის ნაღმიანი გემებია, რომლებმაც ამ დღეებში წითელი ბიარალი ააფრიალეს და რევოლუციონერებს მიემხრნენ.

ანტი-კლერიკალური მოძრაობა. პარიზში და ლისაბონიდან მოსული ცნობები ამტკიცებენ, რომ ისპანიის სახალხო მოძრაობა ერთგვარ მიმართული იყო სამღვდლოების წინააღმდეგ. სამღვდლოება ისპანიაში რეაქციის ბურჯით ითვლება. მონასტრების და ეკლესიების განადგურების შემდეგაც კი, სამღვდლოებას სასტიკი სდევნა და ქუჩებში და სოფლებში შეურაცხყოფას აყენებენ. რევოლუციონერებმა პროკლამაცია გამოსცეს, რითაც მოითხოვენ მონასტრების ქონების კონფისკაციას და მის სახელმწიფო ხაზინისადმი გადაცემას. „თუ მთავრობა სისრულეში არ მოიყვანს ხალხის ამ მოთხოვნას—აქსადებენ პროკლამაციაში—მან ხალხი იძულებული იქნება თვით ჩამოართვას მონასტრების მითვისებული ქონება“.

პაბლოს სიკვდილით დასჯა. „რ. უტა.“ ატყობინებს, რომ მადრიდში სიკვდილით დასაჯეს რევოლუციონერების ერთი ბელადი, სოციალისტური კომიტეტის თავმჯდომარე პაბლო. დაატყვევს მან, როცა ის გადაცემული იქნება გრიმით მიგადა ბანკში რევოლ. კომიტეტის ფულით გამოსატანად.

ბარცელონა აჯანყების შემდეგ. „ბერ. ტაგ.“ სწერს: „გუშინ ქუჩებში უკვე გამოჩნდა ეტლები და კონკა. მრავალ რაცხვოვანი ბრბო ბაზარში გაეშურა სანოვანის საყიდლად და ამგვარი გასაგებობა. ქარხნების ბატონებმა განაცხადეს, რომ ყველა ის მუშები, რომლებიც დღეს დადგებიან სამუშაოზე, ერთი კვირის მუშაობის ხელ ფასს მიიღებენ. მოვიდნენ, რომ დღეს ვახუთი გამოვიდა 180 ტურისტის გერმანელი, რომლების მიზანი იმ ქუჩების დათვალიერება, სადაც ბრძოლა მოხდა. დაქვრივთა რიცხვი აუარებელია. სახელო სასამართლოები საქმეს ვერ აუღდს. ბრალდებულებს დამცველის აყვანის ნებას არ აძლევენ.“

ვენის მუშების განმანათლებელი ორგანიზაციები

ვენის განმანათლებელ დაწესებულებებში პირველი ადგილი უჭირავთ მიუღვერობაში ცნობილ სახალხო უნივერსიტეტების კურსებს, სახალხო სახლის და ვენის განმანათლებელ საზოგადოებას. ყველა ეს დაწესებულებები კერძო ლექციებში და მთლიან კურსებში საშუალებას აძლევენ ფართე მასსა შეიძინონ ცოდნა და რამდენიმე თვალ-ყური ადვენონ მეცნიერული აზრების განვითარებას, რადგან ყველა მეცნიერული გამოკვლევა ლექციების და კურსების საგნათ ხდება. მაგრამ მასის პოლიტიკურ აღზრდას ეს დაწესებულებები არაპირდაპირ უწყობენ ხელს, რამდენაა ამაღლებენ ისინი მასის განცხადებას. პირდაპირი მოვალეობა ვაჭარ-კელონ საზოგადოებაში საბუნებისმეტყველო-სამეცნიერო ცოდნა, გააფაქონ ხალხის ლიტერატურული გემოვნება, გააძლიერონ მას ავსტრიის და სხვა ხალხების ისტორია, ხელი შეუწყონ ზოგიერთ საგნების შესწავლას, რომელსაც პრაქტიკული მნიშვნელობა ექნება, როგორც მაგ. ახალი ენები, ბუკვალტერია და სხვა. სოციალურ და პოლიტიკურ კითხვებს არ ეხება არც ერთი დასახელებული დაწესებულებები და თუ როდისმე შეეხება, ძალიან სუსტად. ასე რომ, პოლიტიკურ და პროფესიონალურ ორგანიზაციებს კიდევ ბევრი სამუშაო რჩებათ. ამიტომაც არის, რომ მუშათა პარტია და მათი მომხრე პროფესიონალური ორგანიზაციები ფართე ორგანიზაციებს აწყობენ სოციალურ და პოლიტიკურ ცოდნის გასავრცელებლად.

განმანათლებელი ფერინები და კლუბები მუშებში დიდი ხანია შექმნენ. მუშათა მოძრაობის განვითარების პირველ სტადიაზე, მე-60 წლების დასაწყისში იმთ დღე რომლი თანამშენ, მაგრამ მუშათა კლასის პოლიტიკურ და ეკონომიურ ორგანიზაციების განვითარებასთან განმანათლებელი საზოგადოებები ჰკარგავენ წინააღმდეგ თავიანთ მნიშვნელობას. მუშების ყოველგვარ მოთხოვნის ცოდნის მოთხოვნისთან ერთად აქტიურობის პარტია და ეკონომიური ორგანიზაციები.

თითოეული პროფესიონალური კავშირთან არსებობს ბიბლიოთეკა; ზოგ დღეებში, როდესაც თავს იყრიან ორგანიზაცია, გონებრივად დაზნავებული, აი, რას თხოულობს ბ. B. ეროვნების ასაღორძინებლად.

ასეთი პროლეტარიატი იმთა კარგი, რომ იგი ჩაებმება აუცილებელ ეროვნულ ბრძოლაში, რომელსაც აწარმოებს ბურჟუაზია და რომელიც ერთი ან მეორე ერის ორგანიზების შენგრავით უნდა გათავდეს, „აღარ დაეძვბს აღარც თავის პროლეტარობას და აღარც სხვა პროლეტარობას სოლიდარობას — იგი თავის მტერ—ბურჟუაზიასთან ერთად (კურს. ავტ.) იბრძობებს ერის ე. ი. საკუთარი სოციალურ ორგანიზების დასაცველად.“ („დრ.“ № 139) ე. ი. უარყოფს თავის თავს და ბურჟუაზიის მანჩალით გამოგა.

დასაც რომ ილილიური სურათია. გალატაქებული, დაზნავებული პროლეტარიატი თავის გამოკვლეულ მისდევს უკან სხვა ერის დასამორჩილებლად და დასაჩაგრავად. როგორ არ გახაროს ასეთ სურათით, „დღისა სიკვდილით გულდაჩაგრულმა საქართველოს კირისუფალმა! სურათი იმდენათ მიმზიდველია, რომ ბ. B. ეს ყველაზე და ყველაფერ გულგატეხილი, ამ შემთხვევაში გამარჯვებულის პოზს იღებს და ნიშნის მოგებით გვეუბნება: გამოცდიან ისინი ბურჟუაზიის მიუჯულუფუნებს და მაშინ „არ ვიცი როგორ გათავდება ბოლოს და ბოლოს ამ პროლეტარობა საერთაშორისო სოლიდარობის საქმე! ე. ი. ის დაირღვევა. და ეს დაირღვევა სოლიდარობის, ერთმანეთზე გადაიკდება სხვა და სხვა ერის პროლეტარიატის, აი ამას აქვს ბ. B.-ს აზრით დიდი მნიშვნელობა ეროვნების აღორძინების საქმეში.“

ეგროპის მავალით კი სულ სხვას გვეუბნება: იქ სოლიდარობა არა თუ არ ქრება, პირიქით, ძლიერდება და მაგრდება, სწორეთ საერთაშორისო სოლიდარობის გამტკიცებით მიიღწია მან იმ საპატიო მდგომარეობას, რომელიც მას უჭირავს დღეს მთელი ერის და სახელმწიფოს ცხოვრებაში, სწორეთ კლასობრივი

ციის შენობაში კავშირის წყვეტილი კითხულობენ ლექციებს.

ამ უკანასკნელ დრომდე განმანათლებელ მუშაობას შემთხვევითი ხასიათი ჰქონდა, ის კეთდებოდა უწყვეტად. უკანასკნელი უთითებდნენ ლექციორებს უსალოზაზე, მათ მოუშავედნენ და სხვა საქმეებზე ცენტრალური პროფესიონალური ორგანიზაცია, რომელიც აერთებს მუშების კერძო კავშირებს, დიდი ხანია გრძნობდნენ იმას, რომ მუშების განათლების საკმეზე თვითონ მოეკიდათ ხელი, დაემკვიდრებოთ ის ფართე და მტკიცე საფუძველზე, შეეძლებოდათ მესადინობის განსაზღვრული პროგრამა და გადაეღოთ ამისთვის ნაწილი შემოსავლისა.

ჯერ კიდევ, 1903 წელს ამ მიზნისთვის სპეციალურად დაარსდა ფერინი „მოპავალი“. იმისგან შექმნილ დაწესებულებებში ყველაზე მეტი მნიშვნელობა იქნა ვენის მუშების სკოლა (Wiener Arbeiter-schule).

ეს ერთგვარი უნივერსიტეტია, უმაღლესი სკოლა სოციალურ მეცნიერების, თუმცაღა მეცადინეობა სწარმოებს საშუალო სკოლების მეთოდით. მასწავლებელი თავისუფლად მოუთხრობს, უხსნის, კითხავს მოწაფეებს, ერთი სიტყვით, — მასწავლებელი მუშაობს მათთან და ესმარება შეთვისოს განვლილი კურსი რომელიმე მეცნიერებისა. მეცნიერების მთელს კურსს ორ წლის განმავლობაში გადიან; ეს ორი წელი იყოფა ოთხ სემესტრად: სამოსწავლო სავანების კურსს შემდეგია: საზოგადო მოძღვრება სახელმწიფოზე და საზოგადოებაზე, პოლიტიკური ეკონომია და სოციალური პოლიტიკა, სოციალიზმის და მუშათა მოძრაობის ისტორია, ავსტრიის სახელმწიფო კანონები (კონსტიტუცია, სასამართლოს ორგანიზაცია და სხ.) და მუშათა კანონმდებლობა.

როგორც ყველა უმაღლესი სკოლა, ვენის მუშების უნივერსიტეტიც ემსახურება მხოლოდ რჩეულებს. სკოლაში ღებულობენ იმ მუშებს, რომელნიც ორგანიზაციაში შედიან და რომელთაც წარადგენს კავშირები ან პარტია. უკანასკნელ სამოსწავლო წელში იქ ირიცხებოდა 173 მოწაფე მამაკაცი და 4-ი ქალი. როგორც სახელმწიფოს, ისე მუშების უნივერსიტეტში სწავლობენ 20—30 წლის მსმენელები, მაგრამ არიან „მეზარები“ 40—50 წლისა. სულყოფაზე შეტ მოწაფეებს იძლევიან რკინაზე მომუშა-

„პროვინციული სოციალიზმი“

პახუხათ ბ. B.-ს.

IV

(დასასრული)

ბ. B.-ს ქართული საზოგადოებრივობის აღდგენა მიანიჭა ქართველი ერის აყვავების მთავარ საშუალებათ. საზოგადოებრივობა ჩვენი აზრითაც ერთი მთავარი ძარღვა ეროვნული ცხოვრების განვითარების, მარა ამით თავდება თანხმობა ჩვენს შორის. მისი საზოგადოებრივობა—ესა ქართული კაპიტალი, ქართული აზნაურობა, ქართული ეკლესია, და მათი განვითარება—კეთილდღეობისათვის საჭირო სოციალ-პოლიტიკური პირობები. ჩვენთვის კი ეროვნულ საზოგადოებრივობის მთავარი ღირსება—ეს მის კულტურულ მსვლელობაში ხალხის, ფართე მასის მონაწილეობა, ხალხის ძალის აღდგენა, გამოფხიზლება და ისტორიულ ასპარეზზე აქტიურ ძალით გამოკვლევა.

ბ. B. ეროვნებას იცავს გაბატონებულ კლასების დაცვით, ჩვენ კი მუშათა კლასის ინტერესების მიხედვით. ამნაირათ ჩვენ მუშათა კლასის თვალსაზრისზე ვდგავართ. ბ. B. კი ბურჟუაზიის და მის მოკავშირეთა შეხედულების გამოხატულება. ასეთია ჩვენი პოზიციების განსხვავება ეროვნულ კითხვაში.

აქედან ჩვენი იმედები მუშათა კლასის ზრდა-განვითარებაზე დამყარებული. ბ. B.-ის აზრით კი სწორეთ მუშათა კლასი ყველაზე უმადლო და გამოუსადეგარი. „ეს დღეის აზრით შეიძლება სწორეთ აქ იყოს ჩვენი ბურჟუაზია: ჩვენ მარტო ბურჟუაზიში ვხედავთ „ახალ ძალებს“, პროლეტარიატს კი ვაფუჭებთ.“ („დრ.“ № 139) არა, ეს სულ მარქსისტების მოვლილი ზღაპარია, ჩვენ კიდევაც ვხედავთ და ღირსეულთაიც ვაფასებთ პროლეტარიატს—ა.

როგორია ეს დაფასება? რა მნიშვნელობა აქვს ბ. B.-ს თვალში პროლეტარიატს?

მუშათა კლასის ბრძოლა თავის მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვის მას საცინლოთაც არ ყოფნის. „ექსპროპრიატორთა ექსპროპრიაცია“ მხოლოდ დიპლის გვრის, სოციალიზმი—ოცნებით მიანიჭა, და მომავალშიაც კი ქართველი ერის აღდგენა გარეშე ქართველი ბურჟუაზიისა ვერ წარმოადგენია. საღვთოს სომ ხომ სულ გულგატეხილია. დღეს მუშათა კლასი ერს უბრალო მასალათაც არ გამოიღვება. განსაკუთრებით არ მოსწონს მას ქართველი მუშები, რომელთაც „ერთობ მალე ვაგვიცხადოთ „კლასიური შეგნება“ და ეს კი მაგრე რითაც არ მოსწონს უცხო ბურჟუაზიას.“ („დრ.“ № 134) ამა, ისეთი მუშა რა მუშათ ჩასათვლელია, რომელიც ბურჟუაზიის არ მოსწონს? მას უსიტყვოთ თავს არ აფტქენვინებს და ასე, კაპიტალის დაგროვებს უძნელებს? ასეთ პროლეტარიატს ჩვენში შემოსული კაპიტალისტები ხომ ახლოსაც არ მიიკარებენ და ასე დაგვიჩრება იგი წარმოების გარეშე! სულ სხვაა ქართული ბურჟუაზია რომ გვყავდეს, შინაური ბატონი რომ მოგვეპოვებოდეს. ის უეჭველათ ქართველ პროლეტარიატს აყვანდა, უეჭველათ „თავის“ მუშებს მისცემდა ადგილს და ამით უზომო ბედნიერებას მიანიჭებდა ჩვენს ერს.

ასეთია ბ. B.-ს თეორია; ასეთია მისი პერსპექტივები. ბაქოელ ქართველ მოურავებს და კაპიტალისტებს, მათათა, ცოტა სხვაგვარათ ესმით თავისი დანიწილება, ისინი ბ. B.-ს თეორიის ერთნახევარს იზიარებენ. ე. ი. მორჩილებს თხოულობენ, თვითონ კი სხვა გზითაც ცდილობენ ქართული კაპიტალის დაგროვებას უცხო ტერიტორიაზე. ერთი მათგანი ქვეშაობრტ რუსების მიღებას არჩევს თავის წარმოებაში, ე. ი. სწორეთ იმ ელემენტს შესტრფის, რომელიც ცნობილია სხვა ერის და განსაკუთრებით ქართველთა მოსულეობით. მეორენი ქართველთაგან უეჭველათ სრულ ტრეიობას ითხოვენ და რომელიმე შავრამელ აზნაურისაგან კეთილსამედობის მოწმობას;

საერთო კი ყოველი საშუალებით ცდილობენ ქართველ მუშების გაძევებას და მათ მაგიერ „ამშარის“, ამ შეუფხვებელ და ნახევრათ ველურ ელემენტების მიღებას. ამნაირათ, ბურჟუაზია ეროვნულ მოღვაწეობის და ქართველი პროლეტარიატის აყვანის მაგიერ თავის ჯიბეს ემსახურება, მხოლოდ მოგვების შემქნას ცდილობს. მათ ეინტერესებათ არა პროლეტარიატის ვინაობა, არამედ მათი უსაზღვრო ყვეფის შესაძლებლობა. ვინც უკეთ საყვლეფია, მათთვის ის უკეთესია. ბ. B.-ს კი ისინი ერის დამამშვენებლად გამოიყვან. მეგრე რა ვუყოთ, გვეტყვის ბ. B., ქართველ მუშებს თუ არ იყვანებენ, ეს იმითომ, რომ „მათ ერთობ მალე გაეღვიძათ „კლასიური შეგნება“ („დრ.“ № 134) და ეს კი მოსწონს საქმე არაა შინაურ ბურჟუაზიისთვისაც. მაშ, რაღა იქნა თქვენი დიდებული თეორია, ყველა ერის კაპიტალისტებს თავის პროლეტარიატს ყვითო. აქ ამ თეორიის ძალით გაიძირობენ: „უცხო კაპიტალისტს თავის პროლეტარიატს ყლია“ („დრ.“ № 134) ჩვენი პროლეტარიატი კი უპატრონოთ რჩებოა.

ახლა კი გამოდის, რომ ქართველ პროლეტარიატს შინაური ბატონიც არ შეეღის. მასაც უცხო მუშა აურჩევია. მაშინ, სადამე, ბ. B.-ს თეორია პროლეტარიატის მისაკუთრების, ეს სულ ოცნება, ყოფილია, მხოლოდ მუშების მოსატყუებელ საკვეთ მოგონილი. ბურჟუაზიისთვის კი ის სავალდებულო არ არის. მისთვის გულკეთილ ბ. B. გამოსაძვრომი გზა აქვს დატოვებული—თუ მუშებს კლასიური შეგნება მალე ვაძლევია, შეიძლება მისი ეროვნების მტრათ გამოცხადება და წარმოებიდან დათხოვნა.

მაშ ასე, შეუფხველი პროლეტარიატი, გზა-გაუფხველი, ბურჟუაზიის მონა-მორჩილე და საყვლეფე-ცხვარათ გადატყუელი, აი ბ. B.-ს საყვრელი იდეალი. მუშათა კლასი მოკლებული კულტურულ ცხოვრებას, მომავლის იდელებს, მოკლებული თავის ინტერესების შეგნებას

და ასე, გონებრივად დაზნავებული, აი, რას თხოულობს ბ. B. ეროვნების ასაღორძინებლად.

ასეთი პროლეტარიატი იმთა კარგი, რომ იგი ჩაებმება აუცილებელ ეროვნულ ბრძოლაში, რომელსაც აწარმოებს ბურჟუაზია და რომელიც ერთი ან მეორე ერის ორგანიზების შენგრავით უნდა გათავდეს, „აღარ დაეძვბს აღარც თავის პროლეტარობას და აღარც სხვა პროლეტარობას სოლიდარობას — იგი თავის მტერ—ბურჟუაზიასთან ერთად (კურს. ავტ.) იბრძობებს ერის ე. ი. საკუთარი სოციალურ ორგანიზების დასაცველად.“ („დრ.“ № 139) ე. ი. უარყოფს თავის თავს და ბურჟუაზიის მანჩალით გამოგა.

დასაც რომ ილილიური სურათია. გალატაქებული, დაზნავებული პროლეტარიატი თავის გამოკვლეულ მისდევს უკან სხვა ერის დასამორჩილებლად და დასაჩაგრავად. როგორ არ გახაროს ასეთ სურათით, „დღისა სიკვდილით გულდაჩაგრულმა საქართველოს კირისუფალმა! სურათი იმდენათ მიმზიდველია, რომ ბ. B. ეს ყველაზე და ყველაფერ გულგატეხილი, ამ შემთხვევაში გამარჯვებულის პოზს იღებს და ნიშნის მოგებით გვეუბნება: გამოცდიან ისინი ბურჟუაზიის მიუჯულუფუნებს და მაშინ „არ ვიცი როგორ გათავდება ბოლოს და ბოლოს ამ პროლეტარობა საერთაშორისო სოლიდარობის საქმე! ე. ი. ის დაირღვევა. და ეს დაირღვევა სოლიდარობის, ერთმანეთზე გადაიკდება სხვა და სხვა ერის პროლეტარიატის, აი ამას აქვს ბ. B.-ს აზრით დიდი მნიშვნელობა ეროვნების აღორძინების საქმეში.“

ეგროპის მავალით კი სულ სხვას გვეუბნება: იქ სოლიდარობა არა თუ არ ქრება, პირიქით, ძლიერდება და მაგრდება, სწორეთ საერთაშორისო სოლიდარობის გამტკიცებით მიიღწია მან იმ საპატიო მდგომარეობას, რომელიც მას უჭირავს დღეს მთელი ერის და სახელმწიფოს ცხოვრებაში, სწორეთ კლასობრივი

ბრძოლით შეიძინა მან ის, რითაც დღეს ასე აწყობს საერთაშორისო სოციალისტური კავშირი—ინტერნაციონალი; ის არსად და არსოდეს არ ყოფილა საკუთრება თავის ერის, გინდ სხვა რომელიმე ბურჟუაზიის, მარა ამით ერის კულტურულ განვითარების გარეშე არ დაჩრენილა. პირიქით, მის ერთ მთავარ და ყველაზე პროგრესულ, მამოძრავებელ ძალით შეიქნა, ყველაზე ძლიერ და საშიშ მტრათ გადაიქცა კონსერვატიზმისა, რუთინისა და შეუფხვებლობისა.

ასეთ გზას ადგია ჩვენშიც მუშათა კლასი, აქაც იგი იბრძვის სოლიდარობისა და კულტურული წინმსვლელობისათვის.

ბ. B. კი ისტორიის ყირაზე აყენებს და თავის ბრძნულ თეორიას ვაფხვებს, კლასთა ბრძოლა ღუპავს პროლეტარიატსა. ყოველ შემთხვევაში, ჩვენი, ქართველი მუშების ბრძოლა. მარა ეს ცნობილი ლათაიებია. ეს ყველა ერთი ბურჟუაზიულ მწერალთა საერთო სენია. უცხო ერის მუშათა კლასის ქება, და ადგილობრივის გინება, სხვა ერის ს.-დემოკრატიის მოწონება და ადგილობრივის დაწუნება. და ეს იმითომ, რომ მათ თავის ერის მუშებთან, ადგილობრივ ს.-დემოკრატთან უხდებათ ბრძოლა. ბ. B.-ც ამიტომ ითვალწუნებს ადგილობრივ „ქართულ“ ს.-დემოკრატიას: „საქმე ს.-დემოკრატებში კი არ არის, არამედ ქაფაქში“ (საზ. ავტ. „დრ.“ № 135). ეს, მათ გადაამახინჯეს კლასობრივი ბრძოლა და ეკონომიური მატერიალიზმი, თორემ პროლეტარიატს რომ უქნადადებდნენ თავის პროლეტარობა დივიციონ და ბურჟუაზიასთან ერთათ უცხო პროლეტარიატს ეკეთონ, ან და შინაური კაპიტალი თავის ბუნებრივ ბატონ-პატრონათ აღიარონ, მაშინ ნამდვილი კარგი და სასიამოვნო ს.-დემოკრატები იქნებინან.

ღლით გულკეთილი ბრძანდება ბ. B. თუ მუშათა კლასი თავის თავს უარყოფს და მის ოკობობას მიიღებს, ის მზათაა მას ს.-დემოკრატიის სახელის ტარების ნება მისცეს.

გენი, ასოთ-ამყოფები და რკინის გზის მუშები, მაგრამ შეჩვენებებიც, ხურაგები და სხვა ხელოსნებიც ესწრაფვიან უმაღლეს სწავლის მიღებას.

ეს—მომავალი მუშები—აქადემიკოსები—რომელთა ნაწილს ახლაც უკერძოა და მომავალშიც დაიქვერება სახასიათისმგებლო ადგილებს მუშების სხვადასხვა ორგანიზაციებში, გახდებიან ლექტორებათ, აკრატორებათ, ორგანიზატორებათ. ისე იმატა მუშათა მოძრაობამ, იმდენათ სჭირდა ინტელიგენტური ძალები, რომ ბუნებრივი მოწოლა ინტელიგენტის ვერ აკმაყოფილებს მოთხოვნილებას. საჭიროა შეგნებულთ აღზრდა ინტელიგენტის, რომელნიც წინ გაუძღვებიან ხალხის მოძრაობას.

აღსანიშნავია ისიც, რომ მუშების უნივერსიტეტი პროფესიონალი კავშირების ხარჯზე იწარმოება; გარდა ამისა სწავლის ქირა შემოდის მოწოდებებიდან (ორი კრონი, ე. ი. 80 კაპ., თითო სემესტრში, ან 1 მანეთი 60., წელიწადში).

იგივე საზოგადოება „მომავალი“, რომელმაც დაარსა ეს სკოლა, ცდილობდა ლექციების კითხვა მოეთავსებინა ამ სკოლაში, მაგრამ აქ კი მან განიცადა დამარცხება. წარსულ წლის ბოლოს იმის დახმარა განსაკუთრებული განმანათლებელი კომიტეტი, (vaterlicheausschluss) რომელიც შედგომდა ვენის მუშების ყველა ორგანიზაციების წარმომადგენლები. და მხოლოდ ამ კომიტეტმა მოახერხა შეექმნა გვარდნიანთ მოწყობილი ორგანიზაცია, რომელიც ავრცელებს პოლიტიკურ და სოციალურ ცოდნას არა მარტო რეპუბლიკაში, არამედ მთელ მუშათა მასაში.

ვენა იყოფა 21 ნაწილად. თითოეული ნაწილის მუშათა ორგანიზაციები ადგენენ ერთ განმანათლებელ კავშირს. ხოლო ყველა განმან. კავშირების წარმომადგენელი (სულ თექვსმეტი). ადგენენ ერთ კომიტეტს, რომელიც განაგებს ყველა განმანათლებელ დაწესებულებებს მუშათათვის დაარსებულს. ხარჯების დასაფარავათ განსაზღვრულ წილს იხდის პროფესიონალი. კავშირები და თან პარტიებიც იძლევიან სუბსიდებს. პარტიამ დაუთმოა აგრეთვე კომიტეტს საჭირო შენობები. ზოგი ახალ დაარსებული ორგანიზაციები სასესიოთ თავისუფალი არიან გადასახადებისაგან. ლექციები და სწავლება უფასოა. ვასულ წელში წაიკითხეს 1,216 ლექ-

ცაა შეხედეთ, განა ყველგან არ დევნიან ქართველ მუშებს მათი „კლასობრივი ბრძოლისათვის“ გვეტყვის ბ. ბ., მარა საქმე იმაშია, რომ ესაა ბედი არა მარტო ქართველი, არამედ ყველა შეგნებული პროლეტარიატის. ბურჟუაზია მათ ყველგან სდევნიდა და სდევნის, რამდენათაც კი შეუძლია. განსაკუთრებით ეს ხდება მაშინ, როცა წარმოებაში კრიზისია გამეფებული. ამ დროს მუშათა შრომის ნაყოფიერება დიდით აღარ ფასდება, ნაწარმოების სიმრავლე კაპიტალისტს აღარ ეინტერესება, და ის შეუგნებელი, ნაკლებმწარმოებელ მუშებთანაც ხეობილია. მარა ეს ძელი მოსახეობებელი წარმოების აყვავების ხანაში. მაშინ სწორეთ შეგნებული მუშები საჭირო. ცნობილია, რომ განვითარებული და შეკავშირებული მუშების შრომა უფრო ნაყოფიერია და სასარგებლო, ვინემ შეუგნებელის და შეუკავშირებელის. ამის მაგალითი ბევრია ვერობაშიც და ჩვენშიც. ტენიკი გაუმჯობესება, წარმოების განაყოფიერება სწორეთ პირველგვარ მუშებს მოითხოვს. შეუგნებლობა და დაქაჩვა მუშების, მართალია, კარგი ნიდავია მათ დასამორჩილებლათ, მარა შესაფერ სარგებელს მაინც ვერ აძლევს თავის დამპყრობებელს. ეს შეიგნეს რუსეთის კაპიტალისტებმაც კი, და თავის სიგზის საბჭოს ორგანიზაციის გადართობის შემდეგ, რომელიც წარმოებას. მისი განვითარების ინტერესები თხოულობს შეგნებულ მუშებს, შეგნებული მუშები კი თვით ამ წყობილების დასამარცხებელი ძალა და ადვილათ მათი დაჩაგვრა შეუძლებელია. ეს ამინებს ბურჟუაზიას და

ცნა ამათში 864 მთელ კურსიანი ლექციები იყო. ლექციების თემა ნაირ-ნაირი იყო. მუშათა უნივერსიტეტებში კი, უპირველესი ადგილი უჭირავს სოციალიზმს, სოციალურ პოლიტიკას, ისტორიას და სახელმწიფო უფლებების ცოდნას. კომიტეტი ლექციებს ხშირათ ისეთ კითხვებზედაც მართავს, რომელიც წამოყენებულია გადასაკრელოთ პალატაში. ნომბრიდან იფინსამდე სულ 50 ლექტორი კითხულობდა ლექციას. კომიტეტმა ლექციების გარდა მოაწყო ახალი ენების, სტენოგრაფიის და სხვა კურსები...

კომიტეტი განიხილა აქვე გაუძღვეს ბიბლიოთეკის და მათგან ცენტრალური ორგანიზაცია შექმნას.

ამ ბოლო დროს კითხვა დაიხვა ყველა ცენ. განმანათლებელი ორგანიზაციები შეფერითონ და ამ გვარათ შექმნან ერთი საიმპერიო განმანათლებელი ორგანიზაცია. (რ. ვ.)

ახალი ამბები

ნოვოროსიის რესპუბლიკის საქმე. სამხედრო სასამართლომ 7-დან 21 ივლისამდე გარჩია ნოვოროსიის რესპუბლიკის საქმე. სხვათა შორის ამ საქმის გამო პასუხის გებამო იყვნენ მიცემულნი რაქდანი და მეტანი კალანდაძეები. ამათში სასამართლომ რაქდენ კალანდაძეს მიუსაჯა 5 წლით ციხეში დაპატიმრება, მასთან, მას ჩეთვლება ის დრო, რაც დღემდე ამ საქმის გამო ციხეში მჯდარა. მეტანი კალანდაძე სასამართლომ გაამართლა.

საბჭოს ხმოსნის დაპატიმრება. 27 ივლისს პოლიციამ დაპატიმრა თფილისის ქალაქის საბჭოს ხმოსანი რუდაკოვი. რუდაკოვს ბინაზე აღმოაჩნდა რევოლვერი და პატრონები.

ილიას ფონდის სასარგებლო. ილიას ფონდის სასარგებლოთ 5 აგვისტოს სურამში გაიმართება სახალხო სეირნობა, ასეთივე სეირნობა ხვალ 30 ივლისს გაიმართება და ბორჯომში.

სახალი და ყელის ჭირვება სოფელში. როგორც ვეფხვი, თფილისის მხარის ს. შულავერში სახალი და ყელჭირვება გაჩენილა.

ცეცხლი შემახაში. როგორც დეპუტათა სააგენტო გადმოგვცემს, 26 ივლისს საღამოს 7 საათზე შემახაში ქა-

თქვენი შრომით ქართველ ბურჟუაზიას ქონება არ შეეძინება, რის ექსპროპრიაციას მოხდენთ? ვერ მით გამიღირობაზე იზრუნეთ და შემდეგ თქვენც გამიღირობებთ, ოდეს მოვა ყამი ექსპროპრიაციის, მას ავიწყდება, რომ ექსპროპრიატორთა ექსპროპრიაცია თხოულობს მუშების განვირგობა და ხნიერადი ამაღლებას, ნიეთიერ და სულიერ კულტურაში მონაწილეობას, მათი მდგომარეობის წარსულთან შედარებით გაუმჯობესებას, ერთი სიტყვით, მათ გაძლიერებას და გაღონიერებას, ე. ი. აქედანვე ბურჟუაზიის მყელფელობასთან ბრძოლას. ბ. კი გვიჩვენებს წინააღმდეგ მოვიქცეთ: მუშის ინტერესები უარყოფთ და ბურჟუაზიის, სახელმძღვ. ქართველ ბურჟუაზიის გაღონიერებაზე ვიზრუნოთ. და ეს მას გვიჩვენებს აზრათ, კვიციანურ დარბევათ მიანია. ქართველ ბურჟუაზიის, ვამბობთ ჩვენ, რადგან ბ. B-ს ახალი მეცნიერულ გამოგონებით ქართველი მუშები ქართველ ბურჟუაზიის საკუთრებას შეადგენენ, ისე, როგორც ყმეტი იყვენ მებტონის საკუთრება. მან ერთი ხელის დაკვრით გააუქმა უკვე ცნობილი და ყველასაგან ქეშპირებლათ მიჩნეული აზრი, რომ პროლეტარიატს საკუთარი ბატონი არა ჰყავს. რომ ის თავისუფალია, ვისაც უნდა იმას მიეჭიარვოს. მიჭიარება კი დამოკიდებულია ხელფასს და შრომის პირობებზე. ერი, ენა, ტერიტორია და სხვა ასეთები აქ არაფერ შუაშია; ამას არ იღვენ მხედველობაში, არც კაპიტალისტები და ქობობენ, ვინც მოეწონებათ, ასეთია ცხოვრების კანონი. მუშებმა რათ უნდა მიჩნიონ განსაკუთრებულ ბატონათ თვისი ერის ბურჟუაზია? განა იმით, რომ ეს შედის ბ. B-ს ეროვნულ პლანგში? ცხოვრება უნდა აყვდის ბ. B-ს ფეხის ხმა? არ ჯობია თვით ბ. B-მ გაიმიფიქროს ქურები და ცხოვრებას გაუწიოს ანგარიში? დიანაც რომ უშეგნებელი იქნებოდა თვით მისთვისაც და მისი უმეღობით სასენ გულისთვისაც! მაშინ ამდენ უაზრობას მაინც არ დისწერდა.

თქვენი შრომით ქართველ ბურჟუაზიას ქონება არ შეეძინება, რის ექსპროპრიაციას მოხდენთ? ვერ მით გამიღირობაზე იზრუნეთ და შემდეგ თქვენც გამიღირობებთ, ოდეს მოვა ყამი ექსპროპრიაციის, მას ავიწყდება, რომ ექსპროპრიატორთა ექსპროპრიაცია თხოულობს მუშების განვირგობა და ხნიერადი ამაღლებას, ნიეთიერ და სულიერ კულტურაში მონაწილეობას, მათი მდგომარეობის წარსულთან შედარებით გაუმჯობესებას, ერთი სიტყვით, მათ გაძლიერებას და გაღონიერებას, ე. ი. აქედანვე ბურჟუაზიის მყელფელობასთან ბრძოლას. ბ. კი გვიჩვენებს წინააღმდეგ მოვიქცეთ: მუშის ინტერესები უარყოფთ და ბურჟუაზიის, სახელმძღვ. ქართველ ბურჟუაზიის გაღონიერებაზე ვიზრუნოთ. და ეს მას გვიჩვენებს აზრათ, კვიციანურ დარბევათ მიანია. ქართველ ბურჟუაზიის, ვამბობთ ჩვენ, რადგან ბ. B-ს ახალი მეცნიერულ გამოგონებით ქართველი მუშები ქართველ ბურჟუაზიის საკუთრებას შეადგენენ, ისე, როგორც ყმეტი იყვენ მებტონის საკუთრება. მან ერთი ხელის დაკვრით გააუქმა უკვე ცნობილი და ყველასაგან ქეშპირებლათ მიჩნეული აზრი, რომ პროლეტარიატს საკუთარი ბატონი არა ჰყავს. რომ ის თავისუფალია, ვისაც უნდა იმას მიეჭიარვოს. მიჭიარება კი დამოკიდებულია ხელფასს და შრომის პირობებზე. ერი, ენა, ტერიტორია და სხვა ასეთები აქ არაფერ შუაშია; ამას არ იღვენ მხედველობაში, არც კაპიტალისტები და ქობობენ, ვინც მოეწონებათ, ასეთია ცხოვრების კანონი. მუშებმა რათ უნდა მიჩნიონ განსაკუთრებულ ბატონათ თვისი ერის ბურჟუაზია? განა იმით, რომ ეს შედის ბ. B-ს ეროვნულ პლანგში? ცხოვრება უნდა აყვდის ბ. B-ს ფეხის ხმა? არ ჯობია თვით ბ. B-მ გაიმიფიქროს ქურები და ცხოვრებას გაუწიოს ანგარიში? დიანაც რომ უშეგნებელი იქნებოდა თვით მისთვისაც და მისი უმეღობით სასენ გულისთვისაც! მაშინ ამდენ უაზრობას მაინც არ დისწერდა.

ლაქის ცენტრში ცეცხლი გაჩნდა; ცეცხლი მოედო სამხარო სამმართველოს შენობას, გადასახლებულთა განყოფილებას, სასტუმროებს და სახლებს, რომლებიც სრულიათ განადგურებულნიყვნ. ცეცხლის მქრობელ რაზმის უკონლობის გამო, ცეცხლის ჩაქრობა შეუძლებელი იქნა. იწვის მთელი უბანი. არის ადამიანის მსხვერპლიც.

გაქცეული ჯარის კაცის დაპატიმრება. 27 ივლისს, ნაშუადღევს 4 საათზე ბოქაულმა ვაჟულმ დააპატიმრა მე-10 მსროლელთა პოლკის ჯარის კაცი პეტრე ქიმუაძე, რომელიც ხსენებულ პოლკიდან ამ რამდენიმე დღის წინეთ გაიქცა. დაპატიმრებული საკომენდანტო სამმართველოში გაგზავნეს.

ადმინისტრაციული წესით გადასახლებული. 27 ივლისს ვოჯლის ქუჩაზე პოლიციელებმა დააპატიმრეს ქუთაისის გუბერნიის მცხოვრები ვლადიმერ ცხვარაძე, რომელიც საგენერალ-გუბერნატორის საზღვრებიდან ადმინისტრაციული წესით გადასახლებული იყო და თფილისში თავისი ნებით დაბრუნდა. მას პასუხის გებაში აძლევენ.

ჩხრეკა და დაპატიმრება. 27 ივლისს პოლიციელებმა და ჯარის კაცებმა მე-6 საპოლიციო ნაწილში რამდენიმე უბანი გაჩხრეკეს და 9 კაცი დააპატიმრეს. მათ პასპორტი არ აღმოაჩნდათ.

ერობის შესახებ. როგორც ბაქოს გაზეთები გადმოგვცემენ, ბაქოში აღდურავთ საკითხი იმის შესახებ, რომ მოიწვიონ სიგზი ერობის შემოღების შესახებ საკითხის გამოსარკვევათ. როგორც გაზეთები სწერენ, ადმინისტრაციას არაფერი ქონია ამის უწინაღმდეგი, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ სიგზი არ გადის ცდგება ადგილობრივ საკითხებს და არ შეეხება მთელ კავკასიონებს, რადგან ამ შემთხვევაში საჭირო იქნება ნამესტიკის ნემართვა სიგზლის მოსაწყვეათ.

სამელოვიარო დეპეშა: ბექტარ ბაქაძის გარდაცვალების გამო თხურგეთაქ ამხანაგების მიხედობლიათ თაქაგებისაგან რედაქციამ მიიღო სმელოვიარო დეპეშა.

ახალი წიგნი. რედაქციამ მიიღო ახალი წიგნი „ქართული ბიკეშა“ შესწორებული და ახალი გადკეთებული თხურგებანი ად. თუთაყვისა.

პოლიციის გუბერნიის ს. ვინიცილიან გვჭერენ: აქ რამდენიმე თვეა ჩვენ

ბაქაში გარდაცვალდა ვ. ერასი. იგი თითქმის ოთხი თვე იწვა ადგილობრივ ჯარისკაცთა განსიტაცაში. იგი გამოუჩვევლი სენით იყო ავით. აქ ხმები გავრცელდა, ვითამქ მან თავი მოიწამლა. ნამდვილა არ ვიცნობ, მხოლოდ ქრომება თქონების დროს ვერაფერად დაიხანეს, ამას ვაცხადებთ მშობების საყურადღებოთ.

სხვა და სხვა ამბები. 27 ივლისს დამით ვიდაც უფნათ კარი გაუმტრევეთ და 470 მანეთის სხვა და სხვა ნიეთი მყოზარავთ, მისეილის პრასექტუე ვუჭარ მამკრტან ავარანოვისთის. ეჭვი მიატანეს მკრტან ვორანსუ და მის ცოლსუ ვევიმანსუ, ამკრამ დაიხანდა, რამ ესენი არ ვთფედან დამანაშავე.

— განჩინი ქეხასუ მცხოვრებ ერასტი გარდაცვალებს მომარეს ბანიდან სხვა და სხვა ნიეთებო. ბორატ-მამქედნი ვერ დამანანეს.

— მოდელინეტრამ პრასნება გასცა ვუკლას საზოადილო საწილში მონახონ ტუფაისის სასულიერო სასწავლებლის მოსწავლე სერგეი რამაქაევი 12 წლისა. რამაქაევი ამ რამდენიმე დღის წინეთ სადღაც უცხო-უგვლოთ დამამარვა თურმე.

არჩილ ჯაფარიძის ოჯახობის სასარგებლო. „ჩანგის“ რედაქციამ მიიღო ზურაბ ხურხუაძისაგან თფილისის სადგურის ქუჩისათა შორის შეკრებილი ქეხისი მან. და თურმეტი ზურაბ, რამაქაევი დანიშნულებასამეც გადკეცა.

გვთხოვენ გამოვაცხადოთ: „დავკვეთავ“ ს. სოკლანოვის ბოლიტიკურ კაზონისაზე ხელის მოსაწერი წიგნაკი № 224 (3036—3040-მდე). სუთი კვიტანით. მამაქელთ ვთხოვთ „ჩანგის“ რედაქციის კანტონში დასტავას.

პროვინციის ქრონიკა

საუკვანოს მხარე. საშინელი ხანგრძლივი კვადვასკან სიმინდას და დამის ეახებო ძლიერ დამინდა. მუშების სასაწარმოო დეპას სახლგარი არ აქეს; რადგან ცხდათ ხელავენ მომავალში აუცილებელ სიმინდას. მთავარად ადგებულ ბევრგან სიმინდი მთლად გხმა. საშინელ სიღრმეებს თან დაერით კადევი 22 ივლისს დამით ძლიერა ქარი, რამაქაევი მთლად ბოლო მოუღო უახებს.

ნავთობი (გურია). აქ სუთი წლის წინეთ არსებობდა ერთ-კლასიანი სასწავლებელი, რამაქაევი დასწვა ვიდაცამ. მის შემდეგ

პირველ თვეში ჩვენ აღნიშნეთ, თუ რა მნიშვნელობა აქვს ეროვნულ ცხოვრების ურთიერთობაში მუშათა კლასის განვითარებას, მის ხნიერობით და გონებრივთ ამაღლებას. ბ. B-ს ეს, რასაკვირველია, არ მოსწონს. ისტორიამ ბევრი შემთხვევა იცის, როცა ხალხი გადავარებულა და პროლეტარიატიც შეიძლება გადავარდეს. „აუცილებლათ გადავარდება ვაბატონებული კლასი, ვავიმარჯვებთ, სოციალიზმს დავამკვიდრებთო, ეს, კიდევ ვიტყვი, მეორეთ მოსვლის იმედია და ამით შორს ვერ წავა დამიანი“ (პ.დ. „№ 137.“) ამბობს ის და თავის აზრის დასამტკიცებლათ ძველი რომის და საბერძენეთის მაგალითზე გვიითიფებს. რას ვგასწავლის ამ ქვეყნების ისტორია? ისინი ვვიჩვენებენ, რომ მთელი ერი გადავარდა, ძლიერი კულტურა დაიღუპა. მიზეზი? მიზეზია მშრომელი ელემენტების, ხალხის გასრესა, გადავარება. მშრომელთა განადგურებამ მოსპო რომი. იგი მოსპობდა ფეოდალურ ქვეყნებსაც, რომ ახალი ძალა არ გამოიღწეოდა და გლემთა განთავისუფლება არ მოეძინა, იგი ვააქრობს ჩვენ კულტურასაც, თუ თანამედროვე პროლეტარიატი არ განვითარდა. მაშასადამე.—დავიხმაროთ ბურჟუაზიას, დავუმორჩილოთ მას პროლეტარიატი, ასკენის ბ. B. ასეთია მისი ლოლიკა. მარა სულ სხვაა ნამდვილი ლოლიკა.

ერისნამდვილი სასიცოცხლო ძალა მუშათა კლასია, იგი თუ ხალხი, ვინც სოციალიზმს, იგი თუ დანიანდა, დაითრგუნა, გადავარდა, ვერიც გადავარდება, მოისპობა, აი ამას ვვეუბნება ისტორიის ლოლიკა. დასკვნა აშკარაა: მუშათა კლასის გაძლიერება, აი სადაა ხსნა თანამედროვე ცივილიზაციის. მუშათა კლასის კულტურული განვითარება, აი იმედი მომავალი უმჯობესი საზოგადოებრივობის მოპოვების. ასეთია სწორი ლოლიკა. ბ. B. კი ამ საძირკველის მოსპობას ფიქრობს და ასე, ერის ჰაერზე აშენებს. აი, სანამდის მიყავს იგი ბრმა ნაციონალიზტობას, ბურჟუაზიისადმი ტრფილის.

აქურ სეოლას არ ქონია თავისი შენობა, ამასათვის რამდენიმე შედეგად მარტამ კავახუნეს თავისი შედეგები სხვა სოფლის სასწავლებელში ბაქოში, ასკანში და ბანდალთში. მაგრამ რამდენსაც არ ქონდა შედეგად სხვა სოფლებში—გაგზავნის მუშებს, იმით იქიანავს სხვად და ამ სხვის ქირს თვითველ ბეშეს უნდა მიეტანს მასწავლებლისთვის უფლები თვის ბაქას 10 კ., რამეხსენ მასწავლებელი კაცსენმედა სხვის ნატრანს. ამ რამდენიმე თვის წინეთ რამდენც იყო გადასწავლაც სახლსა ვაკეთათ ერთი ისეთი შენობა, რამეხე მოთავსდეს ორი კლასი ორი მასწავლებლის ოთახებით. ამხანავს რამდენიმე სხვადა ბარება და მათ დაეყვანა, რამ შენობის სასკვებოთ ვაკურათ ფუდი ვუკლას მსურველებზე შედეგობის დაეყვანათ; საწავლა ხალხის ნათვლარი ზურაგეს ხელში ვაჭარ ვითრავა ქაფორანქს და ივანე კამაქაქის და შენობასუ ვი ესენი ვურსნაც არ იმერტყავენ.

კორექსონდენციები

ჩაჭა. წელს რაქაში წარმოუღვენელი გვლავა სდგას: ეს ორი თვე იქნება აქამურ ნამუშევრებს არ ღირსებია წიგნი, რის გამოც ისე ვააფუქა ყანები, რომ არავითარი იმედი მოსაღლისა არ არის. მხოლოდ წახდა სიმინდები, რომელიც სოზოვადოების ცხრა მეთაფედის სარჩის შეადგენს. მევენახეობა ხომ ჩვენში თითქმის სულ შოისპო ფილოკსერის და უამინდობის გამო, ასე რომ, ისედაც ეკონომიურათ ძალზე შევიწროვებულა რაქა, წელს აუცილებელ შიმშილობას მოვლის. ეს ვარემოება ასაზრდოებს ზოგიერთა შეხებნელ პირებს და ავრცელებენ ხალხათასანარი ქორებს: ვითორც ეს უმეღურება სულ „ურწუმებო ახალთაობის“ საქმე იყოს და სხვა... ამისთანა პრავანდას დიდი თუ არა თავის ვავლენა მაინც აქვს შეუგნებლებში და მეტადრე მაშინ, როდესაც საუკეთესო ნაწილი საზოგადოებისა—ახალგაზრდობა ლუკმა პურის საშოვრათ გადახვეწილი არიან სხვა და სხვა ქალაქებში, ხალხში კი უფრო მოხუცი რჩებიან, რომლებშიც ამისთანა ოკობოლოს ვასავალი აქვს.

ერთი მოქალაქე ეხლა მოველინა სოფელს ვითარცა „მაცხოვარი“ და მანუგეშე ხალხის. ვსაა პეტრია ომანიძე, სოფ. ბოყვაში მცხოვრები გლენი. ეს ის პეტერი ბურჟუაზია, პროლეტარიატი ქრ მასალა საექსპლოატაციო საგანი, ხხვის გამიღირობის საშეღება—მეტი არაფერი. ბ. B. ვვარწმუნებს, რომ სხვანაირათ არც შეიძლება იყოს. „თანამედროვე კაპიტალიზმში საშინელ პირობებს ქმნის ყველა კლასისათვის „განსაკუთრებით პროლეტარიატისთვის, ვამცნობს ის, მისი თანდაყოლილი სენი, „აღკოპოლიზმი, მილიტარიზმი, სილარიზმი, უმუშევრობა, უმეცრება, ავითმყოფობა და სხვა ათასი სენი პირდაპირ ანადგურებს პროლეტარებისა და გლენობის რაზმებს, ჰბადებს მათ შორის აუარებელ დეგენერატებს და აკლის შემოქმედების ნიჭს.“

ასეთი ხალხი, ამა, რალა გამოსავლია, ერის დახმარება სად შეუძლია, დავერჩენია ისევე ხატების საშოკველას ორგანიზაცია ვავინროთ, ახნარებები ვაძლოთ და ბურჟუები ვასუქოთ. ე. ი. ხალხის ვაქირვებას ერთი ორათ ვუმატოთ. სოციალ-დემოკრატ. კი ასე არ იქცევა. იგი ხალხს ურჩევს ეცადოს ამომტრეს ამ საშინელ მდგომარეობიდან და ამის გზას უჩვენებს—ესა თემთ-მოქმედება და კლასური ბრძოლა. სოც. დემოკრ. იმედოცა აქვს, რომ ეს ბრძოლა მომავალ ბრწყინვალე იდელების მისაღწევათ, მეორეთ მოსვლის იმედს, კი არა ჰგავს, არამედ ნამდვილ ცხოვრების ფაქტებზე დამყარებული, რომ იგი მთავარი ტენდენციაა არსებული ვითარების.

ძველი რომის და საბერძენეთის მაგალითი ამის წინააღმდეგ არაფერს არ ამბობს. პირიქით, იგი ამის სასარგებლო ლაპარაკობს. რამ მოულოო ბოლო საბერძენეთის და რომის მშრომელ ხალხს? ერთი მხრით მონების სრულმა უფლებობამ და კულტურულ განვითარების ვარემე დაყენებამ, მეორე მხრით გლენების, ამ საშხველო ძლიერების მთავარ საფუძველის, პარაზიტ-პროლეტარიატათ ე. ი. მუქათაობათ ვადაქცევამ. თანამედროვე კულტურის ხასიათი კი სწორეთ იმით ვანიჩრევა ძველისაგან, რომ მასში მშრომელი ხალხიც იღებს მონაწილეობ-

რომ გახლავთ, რომელიმე ამ რამდენიმე წლის წინეთ ერთ გამოკვებულ კლდეს კიბე გაუკეთა ვითომდა ამ გამოკვებულში თამარ მეფის ნაშთები იწყობებოდეს. ამ „პეტრე მოციქულს“ დაუდგა მის ამინდი და გამოვიდა აშკარათ სოფელში საქადაგებლობა ვითარცა „მოციქული ღვთისა“ და მანუაგებელი კაცისა. პეტრეა უცხადებს ხალხს, რომ მას გამოკვებულა თვით მამა ღმერთი და თამარი, რომელთაც მიანდეს მას ეს ფრიად მძიმე საქმე—ქადაგება სოფლათ და მოციქვე კაცისა, რომ მის უკან მრავალი შეიღნი მისნი მოდიან საქადაგებლობა, ურჩევს ხალხს გრძობონ მას ყოველივე მოციქულსა—წმინდა პეტრის მოციქულს და მით ამოვარდნის ხალხს, პირდაპირ მათ იშუამდგომლობს ღვთის წინაშე რათა მან მიანიჭოს მათ წვიმა და კარგი მოსავალი, მათაც ილოცონ და შესწირონ თამარის გამოკვებულში, ცხვრები და ფულები, მხოლოდ თამარის წინაშე მიტანილის კამა დაგმობილია ღვთისაგან. მოდი და იხილეთ სასწაული მისი, რომ ციხე თამარის იხე შექობილია ხატებით (ეს ხატები ჩვენ ცრუბუნტელას ჩუმათ წაუღია და დაუწყვიდა გამოკვებულში) რომელიმე სასწაულითა ჩემითა იქ განდგნო. აი ამისთანა ქადაგებების ისეთი ნაყოფი მოაქვს, რომ ჩვენი „პეტრე მოციქული“ ყოველ დღე ქადაგების შემდეგ (ერთი კვირა რომ ქადაგებდა, მეორე კვირა ცხვრების ფულების და სხვა ხორავის ზიდებდა) გილთით დატვირთული, თოკით რქებში ჩამბულ ცხვარს მოკრეკება თავის სახლისაკენ. ამ გარამოვებს არავინ ჭურადღებდა არ აქცევს და ისედაც გაძვლტყავებულ გლეხკაცობას ახლათ მოვლენილმა „პეტრე მოციქულმა“ სულ მოულო ბოლო. საქირთა ამ გარემოებებს ჯეროვანი ყურადღება მიექცეს, რომ ამისთანა ცრუ ქადაგების მსხვერპლი არ ხდებოდეს შეუწყენებელი ხალხი.

ა. რაჭველი.

სოფ. ღანჩოი. (ქუთ. მარა) ღანჩოი რომ უკან ჩამორჩენილია სხვა საზოგადოებებზე ყოველივე საქმეში, ამაზე ლიპარაკეც მეტია, მაგრამ საკვირველი, ის არის, რომ ვერც სხვა სოფლების მაგალითში იმოქმედა მასზე. თითქმის ყველა მეზობელი სოფლები ცდილობენ შეიძინონ გაუმჯობესებული იარაღები მიწის სამუშაოთ (მაგ. სათესი, სახნავი, სათობარი, პურის საღებავი და სხვა). და ბევრმა კიდევ შეიძინა, მაგრამ ამ სოფელში ვერც ერთ ასეთ იარაღს ვერ იხილავს კაცი. ჩვენში ასეც ხშირათ ხდება ხოლმე: განიზრახავენ რაიმეს გაკეთებას ეოფლისთვის თუ არა, ხელათ ჩამოვარდება ერთი მეორეში უნდადლობა, ხან პირადი ინტერესები წამოყვანს თავს და

ბას. თანამედროვე პროლეტარიატი, იმიტომ არ ჰგავს რომისას, რომ იგი მასავით წარმოების და კულტურის გარეშე კი არ დგას, არამედ მის საფუძველს და მამოძრავებელ ძალას წარმოადგენს. მართალია, მას მრავალი დამამარკოლებელი მიზეზი ელოდება წინ, მრავალი გაქირვება მიეღობს, მარა თანამედროვე ცხოვრება ბედებს მათ საწინააღმდეგო ტენდენციებსაც. ფაბრიკა აჩვენებს მათ შვერთებულ ცხოვრებას, კოლექტიურ ბრძოლას, აძლევს მათ კლასობრივ ინტერესების შეგნებას და ამნაირათ, ამხადებს მას თავის დიდი როლის „ექსპროპრიატორთა“ ექსპროპრიაციის“ შესასრულებლად და თანამედროვე ბურჟუაზიულ საზოგადოების ნაცვლათ უფრო მაღალ, საზოგადოებრივობას, შრომის მეუღლების დასამკვიდრებლათ. ამიტომაც, რომ ბრძოლა თანამედროვე ცხოვრების უკუღმართობასთან უნაყოფოთ არ რჩება. ამიტომაც, რომ კრიზისებმა, სიღარიბემ, სწეულებამ და სხვა უკუღმართობამ ვერ მოსპო, ვერ შეაჩერა ამ სასიცოცხლო ძალის განვითარება. ვეროპის პროლეტარიატი სიუნილიდაც არ წამოაღიდავს დემოკრატის სურათს. პირ-პირთ, ყველა კლასებზე უფრო სადი და გონიერია. საერთაშორისო სოციალისტური კავშირი და მისი მოღვაწეობა ამის საუკეთესო მაჩვენებელია. ამ გვარათ, იგი ნამდვილი ძალა და მისი მომავალი არა თუ პრობლემეტიკურზე უბრძობლემეტიკურსი არაა, არამედ პირდაპირ აუცილებელია. მისი განვითარებაც ცხოვრების მსვლელობაზე და მყარებული და მისი გამარჯვებაც. იგია ერის ბურჟუ

ასე, განზრახული საქმე ვერ ეღირსება განხორციელებას. მაგალითად, ჯერ კიდევ ამ სამი წლის წინეთ განიზრახეს გამოკვებულ მახლობელი მდინარე ცხენისწყლიდან წყალი ყანების მოსარწყავათ. მაგრამ ეს ფრიად სასარგებლო იქნებოდა. მაგრამ ეს განზრახვა ჯერაც ვერ მოიყვანეს სისრულეში, მიუხედავით იმისა, რომ წყლის გადმოსაყვან სათავედან სულ ნახევარი ვერტი იქნება. ყველა ცდილობს რამენაირათ არხი ააღინოს თავის ადგილას, რითაც ადგილი არ გაეკრება და ისე უნდა მიუღდეს წყალი მის ყანას, ჰაერში კი, წყლის აფრენა არ შეიძლება, ეს ყველა ვიცითი ეხლა საქმეში მეზობელი სოფლები ჩაერივნენ, ენერგიულათ მოკიდეს ხელი და მოსლოდნელია წყლის მალე გამოყვანა, მაგრამ წინ ელოდება ერთი პატარა დაბრკოლება, რომელსაც დიდიც შეუძლია გამოიწვიოს წყლის თაობაზე: ღანჩოს ყვეს თავისთვის არჩეული პირები, (კომისია) რომლებიც აწარმოებენ საქმეს და აწერავენ, ვადასახად ფულს წყლის ხარჯებისთვის თვითვე კომლზე; აი ამ პირების კეთილსინდისიერებაში ებადებათ ექვი გლეხებს, რადგანაც ხშირათ ხედავენ მათ დუქნებში საქმიეთ და ხშირათ ესმით გლეხებს მათი (კომისიის წევრების) „პარი-პარა-ლეს“ სიმღერა. რასაკვირველია, ასეთი საქმიეთი, ისედაც დამფრთხალ გლეხებს და ერთობას მიუჩვევლებს, კიდევ უფრო ჩამოაშორებს საზოგადო საქმეს და ჩაგდება ექვებში.

არ იქნა და არა ქრთამების აღება და ხალხის ბეზღების მოსპობა ჩვენს სოფელში. ღანჩოში მოახდინეს ფარული კენჭის ყრა ამას წინეთ—(რასაკვირველია, ბოქალის განცხადებით) უნდა აღმოჩნდათ ქურდები და ყანადები, მაგრამ ესენი ქე დაბრძანდებიან და მათ ადგილას პროგრესიულ პირებს უკრეს თავი ცივ ქვეყნებში; ამან საშველები მისცა მექრთამებს უფრო გაეფართოებიათ თავიანთი „საქმენი საგმირონი“, მაგალითად, კომისიანერებს და ერთ წითელ-რაზმიელათ ნამყოფს, დღეს კი სტრატეგიკათ ყოფილს ვაებატონს. პირველი (ე. ი. კომის.) მიუთითებენ ვინმეზე დასაქრათ ხსენებულ „სტრატეგს“ და ესეც მივარდებამსხვერპლთათ შემდეგი ულტიმატუმი: „ან ციხიბირი, ან ასი მანეთიო!“

ასეთი შემთხვევა არა ერთი და ორი ყოფილა: ერთ გლეხს, დ. ა.—ს სამჯერ დასაქრათ თავ-დასხმის შემდეგ ვადახადენია ოთხმოცი მანეთი და გაუშვა, მეორე დაქერილის მამას, მ. ი.—ს, ვადახადენია ექვსი თუმანი დაქერილის ვასანთავისუფლებლათ, მაგრამ ფულები ჩაუთავა და ის დღესაც ცივ ქვეყნის აულტანელ სიცივეს განიცდის. შეკითხვაზე: „თუ რატომ არ გაანთავისუფლო“, ეს ვაებატონი უპასუხებს: „ფული არ მე-

და საფუძველია. ამიტომ ეროვნების იღებს განვითარება, ეროვნულ ცხოვრების აყვავება—პროლეტარიატის კლასობრივი ბრძოლის გარეშე შეუძლებელია. დავასკვნათ: ბ. ვერ ამჩვენს ჩვენი ერის ნამდვილ სასიცოცხლო ძალების, მშრომელ ელემენტების როლს ცხოვრებაში. იგი მათ უარ-ყოფს, მათ იღებებს და მისწრაფებას საეგებოთ ხდის, უიმედოთ აცხადებს. სამაგიეროთ, ერის ასე-ღარაძინებლათ, ხან ბურჟუაზიას დაეძებს, ხან ბრწყინვალე წოდების „ზუბრებს“ უყივის, ხან ხატზე ლოცულობს და ეკლესიას თხოვს ერის ხსნას განსაცდელისაგან, მარა რადგან ამ ძალებიდან პირველი ჯერ სუსტია და მას ვერ აქმაყოფილებს, მეორენი ძველ დახავსებულ დროის ნაშთებს წარმოადგენს და რადგან ყველანი ერთათ მხოლოდ—ზუღიან, და ფურქართან მხოლოდ სტყუიან,—იგიც იმედ დაკარგულია. და მრავალი რეცეპტების და პლანების შემოშვების შემდეგ ასე შემოგვგენის: „ბოლო და ბოლოს აღარ იცის კაცმა, სად არის ის ცნობილი, უკვე არსებული, მარტივი საშუალება, რომლითაც დაიწყებ და ბოლომდის ყველა პრობლემას გადასწყვეტს, ერთათ საქართველოს პრობლემას და ასე, შეუღლები, სისტემატიურ პრაქტიკულ მუშაობას.“ (დარ. № 141.) ვინც არ იცის, უნდა გაჩუმდეს მიწაც და სხვის სწავლებას თავი დაანებოს.

რაჭველი.

ყოფა“. აი ასეთი კაცი გამხდარა დღეს სოფლის გამგეთ და თავის სურვილზე აკეთებს, რაც უნდა.

დაიქვრს კაცს, მიუყვანს ბოქალს და როგორც დამქერი ეტყვის, ბოქალოც ისე იქცევა. ვინც ფულებს, მაგიერ ღირსეული სიტყვები უთხრა, ყველას ვიტაცის გუბერნია აჩვენა.

ბ. ბოქალური ამდენ ხანს ყველას კარგ კაცათ მიანდა, მაგრამ გაუფეს რა გლეხებმა მისგან ასე სტრატეგების თავ-აშეება, ექვერი დაებადათ „აქ რალა ეშვა-კობა არისო“ და ვგონებ, მართლდება კიდევ.

ბევრ სხვა ნაკულუღიანებებს აქაურ მცხოვრებლებისა ზედ ერთის ხეირიანი აფთიაქის და ექიმის უყოლობაც; თუქცა არსებობს აფთიაქი, მაგრამ ამისთანა არსებობას სულ უქონლობა სჯობია: შიგ არაფერი მოიძებნება გარდა ხინისა და ჯულაბის ზეთისა. იმ დროს, როცა სოფლათ გავრცელებულია ათას გვარი ავთამყოფობა და საქირებს ხეირიან ექიმს, ღანჩოლებს „აფთიაქი“ მიყავთ ავთამყოფის ვასანინჯათ და ასე თქმულების არ იყოს: ძალღების მაგიერ კატებს აყეფებენ. ვისაც კოტა შეძლება აქვს, იმის სამტრედილიან მოყავს ექიმი და მას აძლევს თვითველ მოსვლაში 5—8 მანეთს. ნუ თუ ღანჩოლები ვერ ხედავენ სხვა სოფლების მაგალითს და ვერ იმოქმედებენ იმით მიხედვით, რომ დაიქირავენ თავისთვის ექიმი? მაგრამ ეს რომ ასე ქნან, მაშინ რა ეშველება სოფლის მკითხავეებს და ექიმზაშებს!

გუგათა შორის

ბათუმის ნოქარ-შეგირდთა ცხოვრება. აუტანება აქაურ ნოქარ-შეგირდთა მდგომარეობა. განუსაზღვრელი სამუშაო დრო, ნეტანან რაზანსა საწოლისათვის, უღიერი მამურობა, ღანძღვა-გინება და სხვ. სხვა ქალაქებზე უფრო ნოქარები აქ არან მამურობულ უფლებებზე მოკლებულია. მკ. სხვა ქალაქებში მთავრობის განკარგულებითაც განსაზღვრული დროა შემოღებული მაღალი ბის ცაღება-დაკეტვის: 6 საათიდან 6 საათამდე. აქ კი ეს სახეინების სურფელზე დამკარგებულ, შვირთა 10—11 საათამდეც დაიწყო საგაგრობა. ამ პირობებს ნოქარ-შეგირდები შეეწვენი და თავს თავისუფლად კრძაობენ, ზოგიც სახეინებისაგან კარგად მიღებულა, ესენი პირდაპირ სახეინების როფში გამოდებიან თავისთ აქ. მარჩინაღმდეგეთ. თუ სადმე დრო იხელეთ და ცოტა თავისუფლება იშოვნეს მაღალიდან დაკეტვის შემდეგ და კარტანად-ბიადარდის თამაშს და ნუნუსს სმაში ატარებენ დროს და თავისთ მდგომარეობის გაუმჯობესებაზედ ზრუნვს კი დემონსა აშრონთ.

გ. ხალხისწვლი.

ქვალონი. მოაჯარადრებო ადარ ზოგავენ არავითარ საშუალებას მუშების უფლებმხრე დამონებისათვის. აქ შემახე სამუშაოთ უმთავრესთ მოდებს, სოფლის განკარგულები მუშები. იშვეათთ, რომ სადმე ასეთი პირობები იყოს. ვათუნებიდან დაღამებამდე წყლში მოხრინა იფელში ისარმე ბან; მათი ხელები ვგავდეთ დახეთქელ მიწას მოგატონსთ. შემდეგ კარება და ვოგვადდე კანს იფლანს. თავდავიწყებთ მუშაობის დროს ავიწყდება საშუაის განკეთებას კი. რომ გამოკვებას ძალ-ღონე, მუშა მამა მოდის საშუაის განკეთებათ. მუშები შემოშდის ცაშო, ნასურათ უმს ჭამენ. სხამენ, სხვა და სხვა ბაცილებით სახეევითელ ნოყა—წყაღს. ხედავსი წინანდელთან შედარებით დატეხულია. მუშაობენ აკრდით. ზოგი მუშა დამეც მუშაობს, მთავრუმი. ვერ მიმხედარა, რომ ამით უფრო ეგარკენ პირობებს. ასეთ უოფში შვირთხედავან ვგთ და მუტი ესარკებათ რაც აქ იშოფან. მოაჯარადრეთაგან არც წამიღება და არც სხვა რამ შედარებით მუშებს არ ეძლევათ. განა ეს პირობები საკმარისი არაა მუშების უფლებ მხრე დასამონებლათ? მუშები კი არ ცდილობენ შრომის პირობების გაუმჯობესებას და ამით, რასაკვირველია, ხელს უწყობენ მოაჯარადრებს უფლებში, დროს მუშები უფრადებით მოკიდდნენ საკუთარ საქმეს.

ბ. ეხეფი.

ბ. რედაქტორო! ნება გვაბოძეთ თქვენ მატეგეგმულ კაცეთში აგდინებთ ის არა ნორმალური შემთხვევა, რომელსაც ადგილი ქონდა

ნემსა და თფილისის მოქალაქე ბ. ზაქარა ტრამოკაძეს შორის, და რომელიც ხშირად მოგვინა ტრამოკაძის კანდექტორებს და მესაგებებს შორის. საქმე ასე იყო: 8 თვის შემოსწინებული ბ. ზაქარა ტრამოკაძე დაჯდა ნემს ვაგონზე ამ დროს, რადკაც კანტრადლორი განაგებო ვაგონში ბიდეუტებს ათავადრებდა. რადკაც მისთხოვა ბიდეუტთა შემოსწინებულ შირს, მან, როგორც ახლათ დამჯარად, მიწადა კანტრადლორს ბიდეუტის მაგიერ შუარანი სმიდექნის ფული. კანტრადლორმა დამიანს ბიდეუტის მისცემით და მეც გამოგართვა შუარანი და მივეცი რა მისადადოის პრესექტზე გადასაჯდომი ბიდეუტთა, განგარტე სხვა მესაგებთან ჩემი მოგაჯუბამის ასრულება. ამ დროს ბ. ტრამოკაძემ დაიწყო ღანძღვა-გინება და ვგირადო: „განდექტორო, რატომ ხურდას არ მიძლევა“. მე აუფსენი მას, რომ ხურდას არ ერეკობდა, ვინადაც მიხედავს ხურდექტრე გადასაჯდომი ბიდეუტის დროს ერთი შუარა, რის მეტი მას ჩემთვის არ მოუცია. ის კი ვგირადო ვითომც ჩემთვის მიეცეს აა შუარანი და მოხფად ცნრა შურ ხურდას. რომ დამჯარებას ეს თავსუგებუდი მესაგებო მას უსამართლო და უსარგებლო ციდას წამებაში, მე განგარტე ვაგონი და ვანგარაშე განდექტორ ბიდეუტთა, მის და მესაგებების წინაშე, რაც კანდექტორის სწორი გამოვიდა. კარდა ამისა მის კასმტუგებლათ არც წანაში და არც ჟიბუში არავითარი ათშურინი არ მიქნა.

ამ ინციდენტს უფრებდენ გორდოფოკი. № 338 და 668, რომელსაც მოგთხოვე, მისთვისაც გაესინჯათ ჟიბუში. მაშინ მან მისივე ხედათ ამოჯად ვიდეუტის ჟიბუში ის ათ შუარანი, რომელსაც მე მასდექინებდა და ძალზე შურხეგინელი უნათ გაუდტ. ცხას, მაგრამ მე მოგთხოვე მას დაესხელებათ თავის ვინაობა და მოკეს ნამდევი ადრესი, რაც კიდევც შეასრულა. ამას გარდა ზოგიდამ შეადგინა ჟიბუ, რომელიც წარედგინება სასამართლოს მსჯერის დასადებათ. ვთხოვე რუსულ კანტეუტამა განდექტორ ეს წერილი.

კონდექტორი იაკობ არისტოვი.

წერილი რედაქციის მიმართ

გაზეთ „გარბკვლის“ რედაქციის განცხადების გამო.

„ნანგის“ მე-16-ტე ნომერში მოთავსებულია ქუთაისიდან „გარბკვლის“ რედაქციის განცხადება, რომელშიც სხვათა შორის ვგთხოვლათ შემდეგს: „საჭიროა გამოცდილი სსოთ-ამუშაობი“-ა.

სხვა და სხვა ქალაქის უადილოთ დარჩენილი ამხანაგები შედგომბში რომ არ შევიდენ, საჭიროთ ვრახვ, პირველათ მათი და შემდეგ საზოგადოების უფრადება მიექცინო „გარბკვლის“ რედაქციის ამ, მუტი რომ არა ვთქვათ, უტატრო განცხადებაზე საქმე იმაშია, რომ ადგილობრივი უადილოთ დარჩენილი მუშები, მათი განკეთებისათვის საჭირო ნორმალზე მეტიც არან ქუთაისში—რედაქცია მანც განცხადების საშუალებით მიმთავსებს სხვა და სხვა ქალაქების მუშებს და თითქო თანგარძობის კალოთი ეუბნება: „საჭიროა ხრთ ასოთ-ამუშაობი და ჩამოდიოთ“; და ეს იმ დროს, როცა რედაქციის ჟერ კიდევ გაუსწარებელი აქვს ანგარნიში მათ განკეთზე მომუშავე ამუშაობათ.

არ ითქვამთ, რომ ანგარნიის გაუსწარებლობის მიზეზი ამუშაობის უფლობელია ან სხვა რამე იყოს. პირაქით, მუშებმა შესაფერად დასამკებელ გაუწიეს რედაქციას, მაგრამ, საუბედროთ, მისტეუფდენ. რაც ესლა უფრასათვის ცხადია. რს ნიშნავს „გარბკვლის“ რედაქციის განცხადების უკანასკნელი სტრატეგები, თუ არა იმის, რომ შედგომბში შეიუჯანოს სხვა ქალაქის მუშები, ჩამოეუნანს აქ. ადგილობრივი და ჩამოსულები ერთმანეთს გადაეკლას, შეამუშტროს, ხოლო სტოთ შემთხვევით თფითან ისარკებადეს! (როგორც ეს მოხანინეს ადგილობრივი მუშებშია). საჭიროა ეს იფლან სხვა ქალაქის მუშებამა.

გაზ. „ჩვენი აზრის“ № 45-ში მოთავსებულია წერილი ნ. ნოსირიდან „მუშა მენარეს“ მიერ ხელმოწერილი, სადაც ის სწავს: დღე არ გაიფლის ისე, რომ ღვინით ვალევილებს და მათ შორის ჩხუბს და აჯალ-მაცხის არ შეხვდეთო. კარგისონდენტი უსაყვედურებს საზოგადოების მიერწინავე ელემენტებს საზომადო საქმეზე გულბროლომისათვის, და საერთოთ, ყველას უვიცი და ველურის სახელით ნათლავს. ყოველივე ეს სიყალბეზეა აშენებული, მაგალითად 20 ივნისი ინციდენტი ერთათ გაზეიადებულია; მოხდა უბრალო წალაპარაკება და არა დანით ხელში ტრიალი და ასეთი არა სასურველი შემთხვევა პირველი ამ ერთი წლის განმავლობაში ნოსირ-

ში, რაც შეეგება ცხენის უხეირო დამუშავებას, მართალია, რადკაც საერთოდ სასურველოა, ის აქაც არ ხდება გაუმჯობესებული იარაღებით, მაგრამ მთელ სამეცნიერლოში, ნოსირის საზოგადოება ცნობილია, რადკაც მუშაობის და შრომის მოყვარე სიღარიბე კი სურათა სოციალურ-გონობით მდგომარეობის შედეგია და ამ შემთხვევაში მართა ნოსირის გლეხებს არ ეკუთვნის საყვედური; მიუღლოელი კორესპონდენტი ადინწავდა, როგორც ცუდ, ისე კარგ მხარეებსაც ამით ხალხს დაებადა ნდობა პრესისადმი, ამას კი დიდი დამზრდლობითი მნიშვნელობა აქვს. ამ მოკლე დროში ბევრი რამ კარგი გაკეთდა ნოსირში: დაარსდა ორკლასიანი სასწავლებელი, რომლისთვის ხალხმა 5500 მდე გაიღო. დაარსდა კოპერტიულ-მომხმარებელი ამხანაგობა, სადაც ამ კამთ 70—80-მდე წევრია. და ახალწინაში არსებული სასოფლო-სამეურნეო ამბ. „მეურნეში“ ნოსირიდან 10—15 წევრი იღებს მონაწილეობას, რომლის მიხანია ამხანაგობის გამოცემის ნებართვით, აქ განყოფილება გახსნან, აქ ორსამი წელიწადია, რაც ამ საზოგადოებაში განხორცა დაწესდა ვენახის და კარგი ჯიშის ხეხილულების მასწავლება და მომავალში სურვილი აქვთ უფრო განაღდონ საქმე. ქურდობა, ყანაღობა და აგ-კაცობამ შედარებით იკლო და ეს კი მომასწავებელია ხალხის წინმსვლელობას.

კორესპონდენტი კი, მართა ცუდ მხარეებს ებება და ამით უმიღობაში და სასოწარკვეთილებაში აგდებს ხალხს იმ წაწლას, რომელიც ხელს უწყობენ საზოგადო საქმე, ან შეიძლება ფიქრობს კორესპონდენტი, რომ უსაფუძვლო გინებით და ვაკრიტიკებით ამამქმელს ხალიო? არა, კარგ შედეგს მიტანა მხოლოდ პატიოსან და მართალ საქმეს შეუძლია და სასურველია, რომ „მუშა მენარე“ ამ საზომით იხელმძღვანელებდეს აწი მთიც.

მუშა გ. ბეხელი.

რედაქტორ-გამომცემელი

ლ. დადიშვილიანი.

მატარებლების მიმოსვლა

(18 ამაროდან)

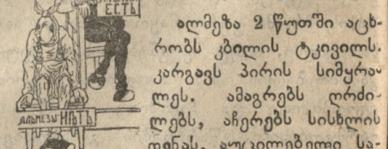
ფრჩხილებს გარეთ აღნიშნულია პეტერბურგის დრო, ფრჩხილებში თფილისისა.

თფილისიდან გადის

- ბათუმისაკენ: 1) სურათი № 1, საღამოს 7 ს. 33 წ. (8 ს. 31 წ.).
- 2) საფოსტო № 3, დილის 8 ს. 6 წ. (9 ს. 4 წ.).
- 3) სამგზავრო № 5, დამის 12 ს. 3 წ. (1 ს. 1 წ.).
- ბაქოსაკენ: 1) სამგზავრო № 12, საღამოს 9 ს. 13 წ. (10 ს. 11 წ.).
- 2) საფოსტო № 4, საღამოს 10 ს. 40 წ. (11 ს. 38 წ.).
- 3) სამგზავრო № 6, დილის 6 ს. 38 წ. (7 ს. 36 წ.).
- ზოგადმდე: 1) სამგზავრო № 78, დილის 8 ს. (9 ს. 58 წ.).
- 2) სამგზავრო № 910, ნაშუადღევს 2 ს. 30 წ. (8 ს. 28 წ.).
- ჯულფამდე: საფოსტო № 7475, დამის 12 ს. 46 წ. (1 წ. 44 წ.).
- ერევანამდე: სამგზავრო 1) საგარეო № 77, ნაშუადღევს 4 ს. (4 ს. 58 წ.).
- მცხეთამდე: მართა კვირა-უქმების წინა დღით და კვირა უქმებში 1) საგარეო № 77, დილის 9 ს. 30 წ. (10 ს. 28 წ.).
- 2) საგარეო № 77a, ნაშუადღევს 2 ს. (2 ს. 58 წ.).
- თფილისში მოდის
- ბათუმოდან: 1) სურათი № 2, დილის 3 ს. 38 ს. (9 ს. 36 წ.).
- 2) საფოსტო № 4, საღამოს 9 ს. 40 წ. (10 ს. 38 წ.).
- 3) სამგზავრო № 6, დილის 5 ს. 50 წ. (6 ს. 48 წ.).

განცხადებანი

ალმეზა

ალმეზა 2 წლიში აცხრობს კბილის ტკივილს. კარგად პირის სიმყარებს. ანაგრებს ღრძობებს, აჩრებებს სისხლის დენას. აუცილებელი საკვირა ყოველს ოჯახში. ვარჩეთ კანტორაში უფასოთ. ფასი ნორ. ფლ. 1 მ. 20 კ. საცდელია 40 კ. ვგზავნი ფას-დადებით. დარიგება თან ახლავს; საწყობის კანტორა თფილისში, ვორონკოვის ძეგლის მახლობლათ, ნეკრასოვის ქუჩა № 14. 15—4

სიკვდილი

ბალონიჯოებს.

ახალი საშუალება კლავიინი, რომელიც სპობს ბალონიჯოებს და მის კვერცხებს სულ ერთ მინუტში, რისთვისაც პირთბას გაძლევს ჯერ არ ყოფილა ამგვარი საუკეთესო წამალი. ფლკოლი 35 კ. დარიგება თან ახლავს. ვგზავნი ფას-დადებით, მოითხოვეთ კლავიინი ანობარს. ს. ერთათ ერთი საწყობი თფილისში, ვორონკოვის ძეგლის მახლობლათ, ნეკრასოვის ქუჩა № 14. აფთიაქისპრაც. 30—9